

GÖTEBORGS UNIVERSITET
INST FÖR GLOBALA STUDIER

Från input till output

En kvalitativ studie om hur resultatkrav inom biståndet påverkar svenska
civilsamhällesorganisationer och mottagarens möjlighet till participation

Per Karlsson

Göteborgs Universitet

Institutionen för Globala studier

Examensarbete för kandidatexamen i Globala studier

Bachelor thesis in Global Studies

Vårterminen 2013

Handledare: Lennart Wohlgemuth

Abstract: This bachelor thesis is based on the current discourse within the aid policy, which highlights and focuses on measurability and reporting of results within the development cooperation. The purpose of this study is to investigate how the Swedish CSOs Diakonia and Plan Sverige, both operating many of its activities through which Sida are directing Swedish aid, are influenced by the results agenda in it's work, and to investigate which impact this has on participation of the recipient. The research is based on information collected through examination of relevant text such as documents from the organisations, agencies and from debate articles and inquires. Together with data collected through informant interviews with informants from the organizations this information has been analyzed through a qualitative content analysis. The study show that the demands occurring within the development cooperation mainly generates quantitative, short term results in order to maintain legitimacy as an organization. The focus has changed from a traditionally high reliance on the organizations activities to instead focus on which results the organizations can present as a result of its work. Furthermore these demands discourages the recipient to be involved, since the results-based management affects the building and establishment of relationships and intermediate relations negatively in favour of short term reporting of results. With this paper I provide a deepened understanding for how high demands of results affects the operators operating within the development cooperation.

Sammanfattning: Detta examensarbete utgår ifrån rådande diskurs inom biståndspolitik, vilken lägger stort fokus på resultatredovisning och mätbarhet av det biståndsarbete som bedrivs. Syftet med studien har varit att ta reda på hur de svenska civilsamhällesorganisationerna Diakonia och Plan Sverige vilka båda bedriver verksamhet genom vilken Sida kanaliserar svenskt bistånd påverkas i sitt arbete av kraven på att kunna uppvisa resultat, samt vilken effekt detta får för mottagares möjlighet till deltagande. Centralt för arbetet har varit information insamlad genom granskning av för ändamålet relevanta texter i form av dokument från valda organisationer, från myndigheter samt från debattartiklar och utredningar. Dessa har tillsammans med information insamlad genom informantintervjuer tillsammans med personer som på olika sätt har en central koppling till organisationernas verksamhet analyserats genom en kvalitativ innehållsanalys. Studien visar att de krav som åläggs de olika organisationerna i samband med biståndssamarbetet gör att kvantitativa, kortsiktiga resultat kommer att ligga till grund för organisationernas legitimitet. Arbetet har gått från en historiskt stor tillit till organisationernas verksamhet till att fokusera mer på vilka resultat organisationerna kan uppvisa. Vidare gör dessa krav att mottagare av biståndet inte kan involveras i önskvärd omfattning, då rapporteringskraven gör att långsiktigt relationsbyggande och andra mellanliggande faktorer av relevans för biståndets effektivitet förbises till förmån för kortsiktiga resultatredovisningar. Med denna uppsats bidrar jag till en fördjupad förståelse om vilken effekt höga resultatkrav får för aktörer på civilsamhällesnivå inom biståndssamarbetet.

Innehållsförteckning

1 INTRODUKTION	5
1.1 PROBLEMFÖRMULERING	5
1.2 SYFTE	6
1.3 FRÅGESTÄLLNINGAR	6
1.4 AVGRÄNSNINGAR OCH URVAL	6
1.5 RESULTATBEGREPPET	7
1.6 DET SVENSKA BISTÅNDET	8
1.7 VAL AV ORGANISATIONER	9
1.7.1 <i>Diakonia</i>	9
1.7.2 <i>Plan Sverige</i>	10
2 METOD	12
2.1 VAL AV METOD	12
2.2 KVANTITATIV INNEHÅLLSANALYS OCH KVALITATIV TEXTANALYS	12
2.3 SEMISTRUKTURERADE INTERVJUER AV INFORMANTKARAKTÄR	14
2.4 VAL AV TEXTMATERIAL	15
2.5 VAL AV INFORMANTER	16
2.6 METODPROBLEM	17
3 TEORI.....	19
3.1 TEORIBEGREPPET OCH ÄNDAMÅLSFÖRKLARING	19
3.2 RESULTS-BASED MANAGEMENT.....	20
3.2.1 <i>Resultatkedjan</i>	20
3.2.2 <i>Kritik mot resultatkedjan</i>	21
3.3 SUBSTANTIALISTISKT RESPEKTIVE RELATIONELLT PERSPEKTIV	21
3.4 TIDIGARE FORSKNING.....	22
4 RESULTATANALYS	25
4.1 OKLARHET KRING RESULTATBEGREPPET	25
4.2 FÖRÄNDRAT FOKUS – FRÅN INPUT TILL OUTPUT	28
4.3 SVENSKA PRIORITERINGAR ELLER NATIONELLA BEHOV?	30
4.4 PARTICIPATION.....	31
4.5 RESULTATREDOVISNING	33
4.6 VERKSAMHETENS FINANSIERING	34
5 RESULTATREDOVISNING	37
5.1 HUR PÅVERKAS SVENSKA CIVILSAMHÄLLESORGANISATIONER AV HÖGA KRAV PÅ ATT KUNNA REDOVISA RESULTAT?	37

5.2 VILKEN EFFEKT FÅR DENNA PÅVERKAN PÅ MÖJLIGHETEN TILL <i>PARTICIPATION</i> HOS MOTTAGARE AV BISTÅNDET?	39
6 SLUTSATS	41
7 FÖRSLAG PÅ FORTSATT FORSKNING	42
8 KÄLL- OCH LITTERATURFÖRTECKNING	43
9 APPENDIX	47
APPENDIX 1. INTERVJUGUIDE, INFORMANT 1: (INFORMANT MED BAKGRUND INOM) DIAKONIA	47
APPENDIX 2. INTERVJUGUIDE, INFORMANT 2 & 4: DIAKONIA	48
APPENDIX 3. INTERVJUGUIDE, INFORMANT 3: PLAN SVERIGE	49

1 Introduktion

1.1 Problemformulering

Resultatagendan inom svenskt bistånd är lika gammal som biståndet självt. Redan i regeringsproposition 100 från 1962 fastslås att *"Biståndsinsatsernas förverkligande effekt bör följas. / ... / Det rör sig här om en grannliga uppgift, som dock torde ligga även i den mottagande partens intresse* (Prop. 100:8), riktlinjer som gäller än idag och som på senare år kommit att bli allt mer centrala. I regeringspropositionen *Politik för global utveckling* (2003:71) såväl som i *Parisdeklarationen om biståndseffektivitet* (2005:8) betonas vidareutvecklandet av resultatstyrningen som centralt för att effektivisera biståndssamarbetet. Toppmötet i Busan (2011) och EUs operativa ramverk för biståndseffektivitet (2009) har vidare bidragit till att biståndets resultat blivit allt mer centralt (Statskontoret, 2012:23). Uppfylldandet av resultatagendan är dock inte bara ett uppdrag som ligger på axlarna hos mottagarländer. 2012 kanaliserades drygt en tredjedel av Sveriges bistånd genom civilsamhällesorganisationer (fortsättningsvis också benämnda som CSOs) (UD, 2013), ökad fokus på resultat innebär således också ökade krav på dessa aktörer att uppvisa goda resultat med det arbete som bedrivs. Hur dessa organisationers arbete påverkas anser jag dock inte framgår från tidigare forskning då resultatdiskussionen huvudsakligen tenderar att fokusera på länder som givare och mottagare av bistånd. Klart är dock att det svenska biståndssamarbetet under senare år kritiserats för att vara ineffektivt, med byråkrati, höga administrativa kostnader och med oklar måluppfyllelse (Carlsson, 2011). Dessutom påverkar uppmärksamheten organisationerna får i media, positiv som negativ, förtroendet hos privatpersoner för organisationerna. Negativ uppmärksamhet och oegentligheter hos en organisation får effekt hos hela den ideella sektorn (FRII, 2007). Då det uppdagades att 6,6 miljoner förskingrats från Röda Korset och Cancerfonden 2009 ledde det till att andelen svenskar som sade sig ha förtroende för Röda Korset på 9 månader halverades (Stenberg, 2009, 18 oktober). I och med att organisationernas verksamhet delfinansieras genom medel från privatpersoner innebär det att man för att upprätthålla förtroendet också för dessa måste kunna uppvisa en fungerande verksamhet.

Ökade krav har dock visat sig tvärt emot kunna leda till minskad måluppfyllelse, och kraven riskerar att leda till att kortsiktiga satsningar prioriteras framför långsiktiga, mer bärkraftiga (Browne, 2006:45; Wohlgemuth, 2012:7). Ökade krav riskerar också att leda till minskad möjlighet till deltagande hos mottagarsidan som är viktigt för såväl ägarskap som för

biståndets långsiktiga effekt. När människor som berörs av biståndet deltar från början till slut i en biståndsprocess ”äger” de densamma, något som skapar förutsättningar för långsiktig varaktighet av resultatet, samtidigt som motsatt effekt uppstår när deltagandet hos människor är lågt (Anderson, Brown & Jean, 2012:67). Vad jag dock inte anser framgår i tidigare forskning är exakt hur svenska organisationer som distribuerar bistånd påverkas i sitt arbete av resultatstyrning, något jag således i denna uppsats skall undersöka.

1.2 Syfte

Det svenska statliga biståndet ligger idag på ungefär 1% av BNI, och uppgick 2010 till 32,7 miljarder (Open Aid, 2013). Samtidigt har biståndet under de senaste åren utsatts för hård kritik då det inte ansetts ha uppnått nog tydliga resultat. Resultatagendan skall säkerställa att de pengar som betalas ut går till insatser där pengarna gör nytta, samtidigt som det finns en risk att dessa redovisningskrav gör att fokus förflyttas från biståndets ursprungliga syfte till att istället handla om att redovisa resultat. Det övergripande syftet med denna uppsats är således att med utgångspunkt från organisationerna Diakonia och Plan Sverige undersöka hur arbetet hos svenska civilsamhällesorganisationer påverkas av ett högt resultatfokus, samt vilken effekt denna påverkan har på möjligheten till *participation* hos biståndets mottagare.

1.3 Frågeställningar

Denna uppsats ämnar besvara följande frågor:

- **Hur påverkas svenska civilsamhällesorganisationer av höga krav på att kunna redovisa resultat?**
- **Vilken effekt får denna påverkan på möjligheten till *participation* hos mottagare av biståndet?**

1.4 Avgränsningar och urval

Denna uppsats fokus ligger på civilsamhällesorganisationer i Sverige vars huvudsakliga verksamhet rör långsiktigt utvecklingsarbete i andra länder än Sverige. Med åtanke under vilka omständigheter humanitärt bistånd bedrivs har jag valt att i detta arbete exkludera organisationer med detta som huvudsaklig verksamhet från arbetet. Då verksamheten utgår från en krissituation där arbetet primärt bedrivs i syfte att stödja utsatta människor i en nödsituation för att förhindra en humanitär katastrof anser jag att kraven på resultat ser annorlunda ut än jämfört med arbete som bedrivs med ett mer långsiktigt perspektiv.

Definitionen av begreppet svensk civilsamhällesorganisation utgår från den av Sida vedertagna definitionen, vilken avser ”en ideell förening, registrerat trossamfund, ekonomisk förening eller stiftelse i Sverige som har en styrelse och skrivna fastställda stadgar /.../ [och som] arbetar utan vinstintresse”. Dessa karaktäriseras av självstyre, bygger på frivillighet och är i olika grad oberoende från stat, kommun och marknad samt bedriver verksamheten utan vinstintressen (Prop. UF2009/28632/UP). Autonomi från staten bör dock i sammanhanget problematiseras, då organisationerna verkar på en marknad där villkoren ytterst regleras av riksdagsbeslut som är ett resultat av rådande biståndspolitik. Civilsamhällesorganisationer i denna definition innefattar alltså inte företag där verksamheten bedrivs med vinstintäckt eller organisationer som är helt oberoende av statliga medel för att kunna bedriva verksamhet.

Valet av CSOs har varit strategiskt i syfte att möjliggöra en diskussion kring CSOs i generella termer. Då jag ursprungligen valde två av Sveriges tio största civilsamhällesorganisationer hade det resultat jag fått fram främst gått att applicera på ”starka”, självständiga organisationer med stor andel egna resurser. Genom att välja två organisationer där beroendet av statligt stöd och mängden egna medel skiljer sig åt hoppas jag kunna diskutera rådande situation i mer generella termer och inte begränsa mig till en viss typ av organisation.

På grund av denna uppsats begränsade omfattning gör jag dock inget anspråk på att kunna dra några generaliserande slutsatser, och de valda organisationerna bör inte heller ses representativa för svenska civilsamhällesorganisationer i allmänhet. En eller fler ytterligare organisationer hade troligtvis genererat en större möjlighet att i generella termer diskutera resultatstyrning, men på grund av arbetets begränsade tidsramar har jag valt att endast beröra Diakonia och Plan Sverige. Genom att välja två av Sida erkända ramorganisationer som bedriver insamlingsverksamhet i Sverige hoppas jag dock kunna skapa en bild av hur dessa organisationers arbete påverkas av rådande diskurs, samt att sammanställa underlag nog i syfte att kunna analysera vilken effekt detta har hos mottagaren.

1.5 Resultatbegreppet

Då det för arbetet centrala begreppet *resultat* är ett tämligen brett begrepp som kan förstås på många olika sätt följer här en definition av begreppet, och en beskrivning av vilken betydelse det bör tillskrivas såsom det används i detta arbete.

Enligt ekonomistyrningsverkets ordlista används resultat som ett samlande begrepp för prestationer och effekter (ESV, 2011:14). I Parisdeklarationen beskrivs hur begreppet resultatstyrning innebär ”Managing for results means managing and implementing aid in a

way that focuses on the desired results and uses information to improve decision-making” (OECD, 2011b:7). Sättet begreppet används på varierar dock mycket, och exakt vad resultat innebär tycks det inte råda någon samstämmighet inom. Utvärderingar från SADEV, myndigheten som ansvarar för att utvärdera det svenska biståndet, skall enligt direktiv avse ”resultat och effekter”, och i regeringens resultatskrivelse från 2012 beskrivs uppföljning, analys och utvärdering av resultat som en förutsättning för bedömningen av biståndets relevans samt för hur den fortsatta verksamheten bör utformas (Regeringens skrivelse 2011/12:164). Resultat rör alltså effekter av biståndet, som skall gå att mäta på kort sikt och som samtidigt ämnar generera en långsiktig (ofta mer svåräckt) effekt som sällan går att skåda i direkt anslutning till den skilda insatsen.

1.6 Det svenska biståndet

Det svenska biståndet övergripande mål är att ”bidra till att skapa förutsättningar för fattiga människor att förbättra sina levnadsvillkor” (UD, 2008). Biståndet som den svenska regeringen finansierar skall eftersträva ett utvecklingssamarbete som kännetecknas av kvalitet, resultat och transparens (Regeringens skrivelse, 2010/11:167). Verksamheten skall grundas på erfarenheter och resultat av tidigare samarbeten, lärdomar som skall användas för att kontinuerligt förbättra biståndet (Regeringens skrivelse 2008/09:189). Under de senaste åren, i synnerhet sedan Parisagendans införande 2005, har det svenska biståndet kommit att fokusera allt mer på resultat och effektivisering. Med bakgrund till erfarenheter från 1980- och 1990-talet då ett lågt ägandeskap hos mottagare av bistånd bidragit till att långvariga effekter ofta uteblivit har *partnerskap* kommit att betonas allt mer, något som tydligt märks då man idag beskriver arbetet som ett *utvecklingssamarbete* (Odén, 2006:133; Vähämäki, Schmidt & Molander, 2011:14). Man eftersträvar en jämlik relation, och betonar i syfte att uppnå långsiktiga och varaktiga effekter med biståndsinsatsen vikten av att mottagaren ”äger” den biståndsfinansierade verksamheten (Odén, 2006:133). Vähämäki et al (2011:44) nämner ett tal från 2011 av Storbritanniens utrikesminister, vilken beskriver det nya biståndsparadigmet. Det nya paradigmet innebär ett ökat fokus på resultat, där konkreta bevis främjas framför ideologi, man välkomnar extern granskning, man välkomnar nytänkande och nya samarbeten, man förespråkar transparens, man involverar den privata sektorn allt mer inom biståndssamarbetet och där biståndet styrs mer med bakgrund till prestation. Den svenska regeringen har som ambition att vidare stärka resultatstyrningen i syfte att rikta biståndet dit det är mest effektivt, varför man kan dra slutsatsen att utvärderingar om biståndets effektivitet kommer att få en allt mer central roll i det fortsatta arbetet. Att mäta

och påvisa effekter av svenska insatser är också en utmaning då dessa ofta utgör en del av en insats där flera givare medverkar, något regeringen dock menar inte får hindra försöken att utvärdera vilka effekter som de svenska insatserna har bidragit till (Statskontoret, 2012:103f). Det mesta tyder alltså på att resultat kommer att ligga i centrum för en effektivisering av verksamheten också under de närmaste åren, samtidigt som utvärderingsverksamheten i sig kommer att ägnas ökad uppmärksamhet i syfte att säkerställa att det man mäter på ett rättvist sätt speglar vilken reell effekt biståndssamarbetet har (ibid).

1.7 Val av organisationer

I syfte att på ett överskådligt sätt kunna diskutera rådande situation för svenska civilsamhällesorganisationer har jag medvetet valt två förhållandevis stora organisationer. Då jag i arbetet berör hur utvecklingen för dessa organisationer har sett ut över tid hade mer nyetablerade (och ofta mindre) CSOs lämpat sig sämre. Att organisationerna skiljer sig åt avsevärt rörande mängden egna medel anser jag är något som är till fördel för arbetet då det bidrar med olika perspektiv kring hur organisationerna påverkas av resultatagendan. De svenska civilsamhällesorganisationer jag valt att beröra i detta arbete har båda ett ramavtal med Sida anser jag att båda organisationer kan tillskrivas stor legitimitet med sin verksamhet. Därför presenteras organisationerna nedan endast utifrån deras eget informationsmaterial, då beskrivningarnas syfte är att ge en bild av organisationen snarare än att kritiskt och icketendentiöst beskriva verksamheten.

1.7.1 Diakonia

Diakonia är en civilsamhällesorganisation som bildades 1966 som ett samarbete mellan olika svenska frikyrkor. Organisationen arbetar idag tillsammans med drygt 400 partnerorganisationer i över 30 länder med ett långsiktigt fokus utifrån en teologisk värdegrund, men riktar med sin mångfald av partnerorganisationer oberoende av religiös övertygelse sina insatser mot människor som på olika sätt upplever fattigdom, förtryck och våld (Diakonia, 2013a). Grunden för arbetet är ”människors vilja och förmåga att förbättra världen”, och man bedriver som regel inga egna projekt utan jobbar istället tillsammans med partnerorganisationer i mottagarlandet och bidrar utöver ekonomiska medel med kompetensutveckling i syfte att stärka och effektivisera arbetet. I och med det rikliga nätverket av partnerorganisationer kan man jobba på många nivåer, med projekt i lokalsamhällen som på global nivå, och mycket av det arbete man bedriver består av opinionsbildning samt påverkansarbete gentemot politiker och makthavare.

Organisationen har sedan början av 80-talet ett ramavtal med Sida, och 2013 är anslaget till organisationen totalt 148,6 miljoner kronor, av vilka 145 miljoner är ämnat för utvecklingsamarbete. Sidas stöd utgör ungefär en tredjedel av Diakonias årliga omsättning (Personlig kommunikation, 2 maj 2013). I villkoren står skrivet att organisationer som innehar ett ramavtal med Sida måste bidra med minst 10 % i egna medel, varför Diakonia i 2013 års ansökan går in med totalt 14,9 miljoner. Projekt som finansieras med de medel som Sida bidrar med måste bedrivas i enlighet med myndighetens krav. De egeninsamlade medlen fyller därför en viktig funktion då de kan användas till sådant som pengarna från Sida inte får gå till, såsom påverkansarbete (Diakonia, 2013b). Det arbete som bedrivs kategoriseras enligt fem huvudområden; demokratisering, mänskliga rättigheter, social och ekonomisk rättvisa, jämställdhet samt fred och försoning. Vidare kategoriserar organisationen sättet man arbetar inom tre delområden (Diakonia, 2011b:7):

- Samarbete med partnerorganisationer där man stöttar deras långsiktiga arbete för förändring
- Folkbildning, mobilisering och opinionsbildning i Sverige och internationellt
- Humanitära insatser tillsammans med partnerorganisationer i fält

Anledningen till varför Diakonia är en intressant organisation för detta arbete är att de är en erkänd civilsamhällesorganisation som har en lång historia av samarbete med Sida i och med ramavtalet. Då organisationen i stor utsträckning är beroende av finansiering från myndigheten anser jag organisationen vara ett intressant exempel på en aktör som måste förhålla sig till krav och direktiv på resultatredovisning, och en organisation som kan bidra med en diskussion kring hur mindre svenska CSOs på grund av stor andel Sida-finansiering måste anpassa verksamheten efter de krav Sida ställer.

1.7.2 Plan Sverige

Plan Sverige är en del av den internationella organisationen Plan, och bedriver sin verksamhet i totalt 50 länder i Latinamerika, Afrika och Asien. Plan bildades 1937 i Storbritannien i syfte att hjälpa barn som drabbats av det spanska inbördeskriget, och Plan Sverige etablerades 1997. Organisationens arbete utgår från FN:s barnkonvention, är religiöst och politiskt oberoende, och arbetar för barns rättigheter såsom utbildning, tillgång till hälsovård, skydd mot våld, övergrepp och försummelse samt för möjligheten till deltagande och att kunna påverka sin egen framtid. Verksamheten som bedrivs i Sverige fokuserar huvudsakligen på insamling av medel i syfte att finansiera, stödja och vidareutveckla Plans arbete, och man

arbetar mycket med opinionsbildning i syfte att påverka beslutsfattare nationellt såväl som internationellt för att säkerställa att politiska beslut och handlingsplaner inkluderar barns rättigheter (Plan Sverige, 2013a).

Utöver långsiktigt utvecklingssamarbete jobbar organisationen också med katastrofhjälp. När en naturkatastrof inträffat i ett land där Plan är verksamt jobbar organisationen för att snabbast möjligt säkerställa att barn får sina grundläggande behov tillgodosedda, i form av livsuppehållande insatser såväl som att ordna temporära skolor. När det kortsiktiga arbetet avslutats tar det långsiktiga åter vid i syfte att återupprätta viktiga samhällsfunktioner samt jobba förebyggande för att lindra effekter av framtida katastrofer (Plan Sverige, 2013c).

Plan Sverige fick ramorganisationsstatus från sida 2006 (Odén, 2012), och Plan International investerar årligen ca 3 miljarder kronor i olika projekt världen över (Plan Sverige, 2013a). Plan Sveriges intäkter uppgick 2012 till strax över 300 miljoner, och organisationen erhöll 74,5 miljoner kronor i anslag från Sida / CIVSAM¹ (Plan Sverige, 2012). Andelen av de sammanlagda intäkterna som utgjordes av stöd från svenska myndigheter och EU uppgick under året till totalt 42 %, men då den svenska organisationen är en del av en större internationell organisation är mängden disponibla medel proportionerligt större i relation till den årliga omsättningen i jämförelse med en organisation med mindre omsättning. Således anser jag organisationen vara intressant med hänseende till arbetets syfte, då organisationen således har större möjlighet att välja vilken verksamhet man vill bedriva än vad en organisation med mindre omsättning har.

---

¹ Civila samhället (CIVSAM) har det övergripande ansvaret för Sidas samverkan med svenska enskilda organisationer.

2 Metod

2.1 Val av metod

Denna studie är av beskrivande karaktär då den baseras på en begreppsapparat vilken jag använder mig av för att kunna utröna olika faktorer som påverkar arbetet hos valda organisationer (Esaiasson, Gilljam, Oscarsson & Wängnerud, 2007:37). I syfte att kunna fastslå vilka krav på resultatredovisning civilsamhällesorganisationer har att förhålla sig till i sitt arbete har rådande diskurs och situation inom det svenska biståndet som det ser ut idag sammanfattats, se 1.5. I syfte att sammanfatta organisationernas situation har jag samlat in två typer av data. Dels har jag använt mig av organisationernas egna styrdokument och rapporter, direktiv och propositioner från Sida och regering samt utvärderingar och debattartiklar. I syfte att utöver information om organisationernas verksamhet nå personliga reflektioner har semistrukturerade intervjuer som huvudsakligen är av informantkaraktär genomförts med informanter som på olika sätt har en koppling till organisationernas verksamhet. Denna information sammantagen ligger till grund för min analys. Då jag själv vid denna uppsats inledande skede inte varit involverad eller insatt i någon av valda organisationer hoppas jag att min egen förståelse inte skall komma att styra uppsatsens resultat och slutsatser, även om jag är medveten att detta är något som kan komma att påverka det slutgiltiga resultatet.

2.2 Kvantitativ innehållsanalys och kvalitativ textanalys

Den metod som använts för att genomföra detta arbete är till sin karaktär huvudsakligen kvalitativ, den bygger på material som insamlats från sekundärkällor i kombination med semistrukturerade informantintervjuer som sammantaget ligger till grund för detta arbetes analys. Huvudskälet till varför en kvalitativ metod är att föredra framför en mer kvantitativ inriktning har att göra med uppsatsens syfte, då ett kvalitativt arbetssätt syftar till att skapa *förståelse* medan ett kvantitativt försöker *förklara* (Halvorsen, 1989:82). En kvalitativ metod har fördelen att man vid datainsamling inte begränsar sig till ett fåtal variabler, något som gör att man i samband med intervjusituationer inte strikt behöver hålla sig till en intervjuguide utan kan ställa utvecklande frågor på teman som uppkommer under samtals gång. En svårighet med metoden kan vara att insamlad data riskerar att bli allt för bred (Ibid:87).

Den huvudsakliga analysmetoden av det insamlade materialet har skett genom kvantitativ innehållsanalys i kombination med kvalitativ textanalys. Den kvalitativa textanalysen syftar till att systematiskt sälla ut det i råmaterialet väsentliga innehållet genom att granska textens

delar, helhet samt den kontext ur vilken den härrör (Esaiasson et al, 2007:237). Den kvantitativa innehållsanalysen lämpar sig när man söker svar på frågor om förekomsten av olika typer av innehållsliga kategorier i ett material (Ibid:223). De båda metoderna kan sägas vara besläktade då de tillskriver de olika analysenheterna samma vikt och behandlar dem likvärdigt, någon som möjliggör en jämförande analys (Ibid). Skälet till varför en kombination av aktuella metoder har använts är att jag anser att ingen av de två metoderna enskilt lämpar sig för att granska det material som använts till detta arbete, vilket är en kombination av data från texter och informantintervjuer. Den kvalitativa textanalysen har till fördel att den genom sitt helhetsperspektiv möjliggör en ”läsning mellan raderna” där ett större sammanhang än de enskilda delarna utgör var för sig går att skåda (Esaiasson et al, 2007:237). Samtidigt lämpar sig metoden sämre för analys av intervjuer, då det transkriberade materialet till skillnad från en textbaserad källa saknar kontext ur vilket materialet går att analysera. Den kvantitativa innehållsanalysen har till fördel att den systematiskt hanterar material som enkelt och överskådligt går att klassificera utifrån olika teman och kategorier (Ibid:223). Nackdelen med metoden är att den är just av kvantitativ karaktär, den mäter *frekvens* och vilket utrymme vissa åsikter får inom en specifik kontext. Då det primära syftet med denna studie är att försöka förstå vilka faktorer som påverkar arbetet snarare än hur frekvent förekommande specifika teman är i organisationernas och respondenternas framställningar av situationen anser jag att den kvantitativa innehållsanalysen som helhet är olämplig för ändamålet. Tillsammans med en komplettering av den kvalitativa textanalysens arbetssätt anser jag att materialet ges större möjlighet till djuplodande tolkning, då de fastslagna kategorier och teman den kvantitativa innehållsanalysen strukturerar materialet enligt riskerar att begränsa analysens ofta överlappande teman.

I syfte att systematiskt kunna analysera det genom intervjuer insamlade materialet har jag använt mig av metoden *interpretative phenomenological analysis* (IPA). Metoden syftar till att få en uppfattning om hur personer upplever och tolkar sin omvärld, vilket är precis det jag syftar till att göra i och med att de intervjuer som genomförs utöver informantkaraktär delvis varit av informell samtalskaraktär. Man eftersträvar i metoden att som forskare närma sig ett ’insider’s perspective’, ett perspektiv där man så långt som möjligt närmar sig personens uppfattning om världen, och forskaren försöker att skapa mening av personens försök till meningsskapande (Smith, 2008:53). Transkriptionerna av genomförda intervjuer har granskats, först med anteckningar i samband med noggrann genomläsning i syfte att se genomgående teman såsom missnöje, optimism och betoning av svårigheter. I ett senare

skede har transkriptionen åter granskats i syfte att försöka finna samband mellan intervjuens olika teman, teman som går att knyta till specifika citat. Resultatet blir ett material där genomgående teman kan sättas parallellt med varandra, och det är möjligt att på ett överskådligt sätt se studera hur respondenterna uppfattar situationen. Viktigt att ha i åtanke är att denna metod är att kvalitativt försöka förstå *meningen* med det respondenterna ger uttryck för, snarare än att mäta frekvens av eventuella återkommande svar (Ibid:66). Detta material har sedan grupperats tillsammans med formuleringar ifrån de olika texterna utifrån teman som belysts i samband med de olika intervjuerna såsom en problematisering av resultatbegreppet, vilken effekt resultatstyrning har på arbetet och vilka långtgående effekter detta kan tänkas få. Centralt för analysen är undersökningens problemställning, vilken ytterst är den som skall besvaras och som således fastslår vad det är i det insamlade materialet som är relevant för aktuell forskning.

2.3 Semistrukturerade intervjuer av informantkaraktär

Semistrukturerade intervjuer av informantkaraktär har i samband med denna uppsats genomförts med personer med en central roll inom Diakonias respektive Plan Sveriges verksamhet. Intervjuerna med de utvalda personerna har utförts i syfte att få tillgång till personliga reflektioner över den verksamhet som bedrivs samt hur respektive organisations arbete påverkas av rådande diskurs kring bistånd och resultat. I en informantintervju motiveras valet av intervjupersoner utifrån vilken kunskap och erfarenhet de som intervjuas förväntas besitta (Esaiasson et al, 2007:292). Svarspersonerna används som ”sanningssägare”, vilka bidrar med information om något specifikt i syfte att forskaren skall kunna ge bästa möjliga skildring av en situation (Ibid:257f). Med en strävan efter att få intervjuer med ”centralt placerade källor” har urvalet primärt skett utifrån kriterierna kunskap och erfarenhet, och då jag dessutom berör flera organisationer borgar detta för högre reliabilitet av resultatet jämfört med om jag endast utgått ifrån en organisations verksamhet (Ibid:291). Fördelen med intervjuer av semistrukturerad karaktär är att respondenten inte begränsas till en på förhand utstakad struktur och frågeföljd, utan det är möjligt att låta de teman som kommer upp styra samtalet, och jag som intervjuare kan med hjälp av den på förhand utstakade intervjuguiden säkerställa att samtliga teman berörs. En på förhand fastslagen struktur av intervjun riskerar att göra den alltför formell, då respondenten hämmas från att beröra teman som inte förutspåtts på förhand och reflektioner av mer informell karaktär riskerar att hämmas (Smith, 2008:58). Dessutom möjliggör intervjuens semistrukturerade karaktär att följdfrågor, något som i en intervju av strukturerad intervju inte är möjligt på samma sätt.

De genomförda intervjuerna var samtliga av informantkaraktär, men de senare kom i ökad utsträckning att bli det som snarare skulle klassificeras som en kvalitativ samtalsintervju. Det finns två huvudskäl till detta. Dels ställdes inte samma frågor till samtliga svarspersoner. Information insamlad vid de inledande mer informativa intervjuerna ledde till att vissa frågor som fanns vid studiens inledande skede redan besvarats, samtidigt som nya frågor uppstått utifrån den information som insamlats. Dels möjliggjorde en informell karaktär också att de intervjuade kunde bidra med personliga reflektioner över hur den aktuella situationen ser ut. När respondenternas egna uppfattningar ligger i fokus är det möjligt att erhålla beskrivningar om den intervjuades föreställning om situationen i syfte att förstå världen som den intervjuade själv upplever den (Esaïasson et al, 2007:286).

Att den genom intervjuer insamlade informationen kombinerats med sekundärkällor bidrar vidare till reliabiliteten då det är möjligt att kontrollera fakta. En hög reliabilitet i detta sammanhang handlar om systematik och noggrannhet vid datainsamling, då samma metod för datainsamling och analys skall kunna användas av andra som baserat på samma material skall generera ett likvärdigt resultat (Sandberg & Faugert, 2012:139).

Värt att tas i beaktning är också att intervjuade informanter i egenskap av representant för en organisation riskerar att, medvetet eller omedvetet, bortse från negativ information som framställer organisationen i dålig dager. Genom att prata med flera personer ökar möjligheten att uppnå en mer rättvisande bild. Intervjuerna har antingen ägt rum i respektive organisations egna lokaler, och när detta inte har varit möjligt har telefonintervjuer genomförts. Intervjuerna har spelats in och sedan transkriberats i syfte att underlätta en jämförande analys av det insamlade materialet från respektive intervju.

Även om intervjuerna varit av informantkaraktär är de personer jag pratat med tillika respondenter. Således har jag i syfte att vara konsekvent i samråd med handledare beslutat att i den löpande texten fortsättningsvis benämna dem som respondenter.

2.4 Val av textmaterial

Valet på vilka dokument som ansetts vara relevanta för arbetet har huvudsakligen gjorts utifrån vilken mån de berör arbetets problemformulering. Hur organisationerna bedriver sin verksamhet går att utröna med hjälp av organisationernas egna styr- och policydokument samt årsrapporter, direktiv från Sida och andra myndigheter framgår i propositioner och strategier som fastslår biståndets riktlinjer, material som i syfte att underlätta diskussion av rådande diskurs och effekter kompletterats av utvärderingar och debattartiklar. Tillsammans ger

materialet en god överblick om rådande situation, och hur organisationerna i sitt arbete gör för att bäst operationalisera resultatbegreppet.

2.5 Val av informanter

Då jag vid studiens inledande skede saknar kontakter inom respektive organisation har de personer jag intervjuats valts genom ett så kallat snöbollsurval och utifrån centralitet i respektive organisation. Snöbollsurval handlar om hur en informant pekar vidare till nästa i syfte att få mer information och att möjliggöra komma i kontakt med ytterligare personer att intervjua (Esaïasson et al, 2007:291). I mitt fall har snöbollsurvalet skett i samråd med handledare samt i samband med två av de genomförda intervjuerna i syfte att nå centralt placerade källor och personer med god insikt i organisationernas verksamhet (Ibid).

Totalt har fyra intervjuer genomförts. En inledande intervju i syfte att införskaffa en fördjupad förståelse för den aktuella situationen, två intervjuer med representanter från Diakonia samt en med Plan Sverige. Den första intervjun genomfördes med en tidigare Diakonia-anställd som jobbat med policy- och opinionsbildning. Följande tre intervjuer genomfördes med informanter som jobbar med policy-, tema- och påverkansarbete samt med ansvar för en av organisationernas internationella verksamhet. Ytterligare två intervjuer med representanter från organisationerna var inplanerade, men på grund av omständigheter bortom min kontroll blev dessa inställda.

I samråd med handledare har jag valt att anonymisera mina informanter. Detta anser jag inte är ett problem då det relevanta för arbetet inte är vilka respondenter som sagt vad, materialet informanterna bidragit med bör snarare ses som ett komplement till de textbaserade källorna i syfte att uppnå personliga reflektioner kring rådande situation. I resultatdelen redovisas det genom intervjuer insamlade materialet tillsammans med uppsatsens textbaserade källor, och de olika respondenternas svar citeras och refereras löpande i texten. Då inte heller organisationstillhörighet är relevant för studiens syfte redovisas detta endast då referatet eller citatet rör den egna organisationens verksamhet.

Värt att notera är dock att de svar som redovisas inte kan sägas representera hur det faktiskt ser ut i de olika organisationerna, utan hur endast hur respondenterna uppfattar att situationen förhåller sig. Respondenterna representerar dessutom endast två av den mångfald av CSOs som är verksamma i Sverige idag, varför det finns all anledning att tro att det finns personer och organisationer vars uppfattning går stick i stäv med det material som insamlats i samband med detta arbete. Genom att välja informanter med lång erfarenhet av arbete inom bistånd

såväl som inom dessa organisationer och genom att kombinera informationen insamlad genom dessa intervjuer med information som berör uppsatsens problemformulering hoppas jag dock nå perspektiv väl förankrade i aktuell kontext och som samtidigt kan bidra med reflektioner kring hur den aktuella situationen hos svenska CSOs ser ut i dagsläget.

2.6 Metodproblem

Ett av de största problemen som uppstått under arbetets gång har varit att få till stånd intervjuer. Trots god framförhållning, etablerad kontakt och förfrågan om intervju med flertalet personer inom respektive organisation lyckades jag tyvärr inte få till mer än totalt fyra intervjuer. Ytterligare två intervjuer hade planerats, men på grund av sjukdom och hårt arbetstryck kunde dessa inte ske som planerat. Detta innebär tyvärr att denna studies reliabilitet blir lägre än om fler personer kunnat intervjuas i syfte att insamla material, något som potentiellt hade kunnat undvikas med ytterligare framförhållning och genom att kontakta fler personer. Ytterst hade också en av de två organisationerna kunnat bytas ut, men vid tillfället då det uppdagades att det inte skulle gå att få till stånd ytterligare en intervju hade redan en intervju genomförts med aktuell organisation varför detta inte sågs som ett alternativ.

Vid flertalet tillfällen under intervjutillfällena tenderade de intervjuade att spinna vidare på en diskussion som inte rörde detta arbetes fokus. Detta genererade visserligen i flertalet intressanta resonemang, men gjorde samtidigt att mindre tid ägnades åt intervjuernas huvudfokus under intervjuens redan begränsade tid. Flertalet gånger åtgärdades detta med en naturlig övergång till en annan punkt på den på förhand utstakade intervjuguiden, men detta hade ytterligare kunnat motverkas genom att jag som intervjuare varit bättre på att leda intervjun enligt intervjuguidens teman. Trots att intervjuguiden genomarbetats i syfte att nå material som är relevant för forskningens syfte uppstod också situationer då intervjufrågorna behövde utvecklas innan den intervjuade började prata, delvis eftersom frågorna utgår från en ganska omfattande resultatdiskurs. En metod som användes i syfte att undvika att lägga orden i munnen på respondenten var att efter ställd fråga tystna för att låta den tillfrågade reflektera och slutligen delge en spontan reflektion, men stundtals krävdes alltså så kallad *probing* då potentiella svarsalternativ nämns i syfte att få den intervjuade att förhålla sig till de olika svarsalternativen (Mikkelsen, 2005:173).

Att begränsa sig i urval av sekundärkällor har också varit ett problem. Då många källor rör aktuellt tema men med olika vinklar var det en utmaning att finna de för uppgiften mest centrala och användbara, men att fokusera på material som primärt berör hur verksamheten

hos de olika organisationerna bedrivs, vilka direktiv som åläggs dem från givares sida samt participation anser jag att materialet kunnat begränsas till ett antal för arbetet relevanta texter.

3 Teori

Den teoretiska utgångspunkten för detta arbete grundar sig huvudsakligen i begreppet Results Based Management samt i Rosalind Eybens teori om hur världen antingen går att ses utifrån ett substantivistiskt eller ett relationistiskt synsätt. Efter en inledande definition av teoribegreppet och förklaringsmodeller följer en diskussion av resultatstyrt bistånd som begrepp, då med särskilt fokus på den så kallade resultatkedjan. Vidare diskuteras begreppet civilsamhällesorganisationer, Eybens teori och vikten av deltagande innan avsnittet avslutas med en sammanfattning av tidigare forskning.

3.1 Teoribegreppet och ändamålsförklaring

Teori så som jag använder mig av begreppet bör förstås som en tänkbar förklaring. Teori hjälper forskaren att koppla en enskild studie till ett större forskningsfält där tidigare forskare bidragit med kunskap på området. Som sociologen Britha Mikkelsen (2005:156) väljer att formulera det, ”theory helps the analyst to see the forest instead of just a single tree”. Det handlar om hur en faktor påverkar en annan, samt ett antagande om varför den första faktorn påverkar den senare (Esaiasson et al, 2007:38). Esaiasson et al beskriver teoribegreppet som ett antagande om en kausal (orsakande) relation mellan två faktorer, samt ett antagande om hur en eller flera däremellan liggande kausala mekanismer gör så att den ena faktorn på ett eller annat sätt leder till eller producerar den andra (Ibid:39). Det hela går att teoretisera genom en så kallad ändamålsförklaring, där man förklarar en handling genom att hänvisa till dess avsedda verkningar. En aktör handlar utifrån vad den vet och vad den tror på, och för att kunna ge en ändamålsförklaring till vissa handlingar måste man således veta vilken kunskap som ligger bakom beslutet såväl som vad aktören bakom handlingarna tror på (Gilje & Grimen, 2007:138ff).

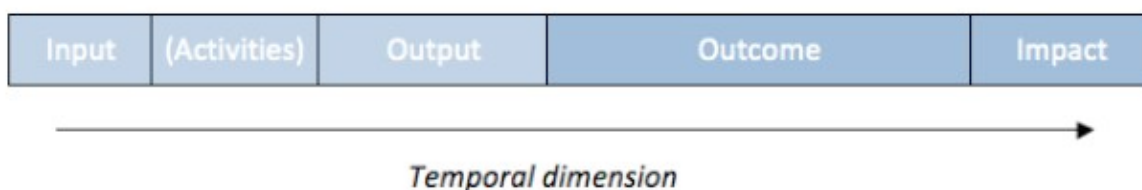
I vårt aktuella fall så handlar det om att de krav på resultatredovisning som fastslagits av myndighet och regering går att härröra till en internationell diskurs vilken fastslagits och aktualiserats i och med Parisagendan, Accra Agenda For Action och Busan-protokollet. Beslutet att effektivisera biståndet med ökat resultatfokus baseras på kunskapen om att biståndet inte är så effektivt som det skulle kunna vara, och en uppfattning om att lösningen på problemet är ökade krav på att kunna uppvisa resultat. Det relevanta för denna förklaring är alltså *uppfattningen* om vilken lösningen på problemet är, inte huruvida vald lösning är bra eller dålig, precis som beslut om krav på resultat kan förklaras genom de *avsedda* effekterna, inte det faktiska utfallet av de aktuella handlingarna (Ibid:140).

3.2 Results-based Management

Resultat definieras enligt Ekonomistyrningsverkets ordlista som en samlande benämning på prestationer och effekter (2011:24). I Parisagendan (2005) refererar termen ”results-based management” till medel för måluppfyllelse, beskrivet som ”...managing and implementing Aid in a way that focuses on the desired results and uses information to improve decision-making” (OECD, 2011b:7). En central modell och den generella tankegången kring hur resultatstyrt bistånd åtminstone i teorin skall fungera är den så kallade resultatkedjan. Den beskrivs av Janet Vähämäki et al i rapporten *Results based management in development cooperation* utifrån den av OECD/DAC använda definitionen; ”A management strategy focusing on performance and achievement of outputs, outcomes and impact” (2011:8).

3.2.1 Resultatkedjan

Resultatkedjan skiljer sig från tidigare strategier för styrning av biståndet där fokus låg på input och aktiviteter. Biståndet byggde på en övertygelse om att resultat efterföljde så länge input och aktiviteter var välplanerade, något som enligt rådande diskurs alltså inte nog anses säkerställa att pengarna genererar resultat och en verklig effekt (Hatton & Schroeder, 2007:427). Syftet med att illustrera resultatkedjan i form av en linjär förändringsprocess är att finna den analytiska utgångspunkten utifrån vilken man kan börja analysera resultat, alltså när insatserna som gjorts genererat något mätbart. Grundtanken handlar om hur man genom en aktivitet förväntar sig ett särskilt resultat, hur X (Input) leder till Y (Impact) samt hur händelseförloppet där emellan ser ut (Vähämäki et al, 2011:7).

Figur 1. Resultatkedjan (Vähämäki, 2011:7)

Output bör förstås kvantitativt, antalet aktiviteter som genomförts, exempelvis antalet deltagare eller antalet arbetstimmar. *Outcome* är det som blir utfallet av dessa aktiviteter, exempelvis ny kunskap eller vaccination. *Impact* är insatsens slutgiltiga effekt som sällan går att se på kort sikt, såsom minskad barnadödlighet, längre förväntad livslängd eller ökad BNP.

3.2.2 Kritik mot resultatkedjan

Ett problem med denna modell är dock att dess linjära utformning genererar en starkt förenklad bild som lämpar sig bäst för ett projektbaserat biståndssamarbete som sträcker sig över en begränsad tidsperiod. För mer långsiktigt och fortlöpande biståndssamarbete lämpar sig denna modell sämre eftersom input ofta sträcker sig under en längre tidsperiod då output och outcome kan skådas innan föregående aktiviteter avslutats. Risken är att modellens kortsiktiga fokus gör att finansiering av mer svårsmätbara aktiviteter som rör exempelvis demokratisering bortprioriteras till förmån för mer lätt mätbara aktiviteter såsom hälsa och sjukvård (Vähämäki et al, 2011:21).

Modellen tar heller inte hänsyn till mellanliggande och utomstående faktorer som kan påverka insatsens slutgiltiga utfall såsom relationer inom samarbetet, politiskt klimat och andra strukturella faktorer. Därför har modellen också mött kritik på grund av svårigheter att koppla inputs till slutgiltigt impact, likväl som att det anses svårt att härröra resultat till enskilda biståndsfinansierade projekt (Ibid). Samtidigt gör dess enkelhet att den lätt går att applicera på biståndsinsatser i syfte att överskådligt synliggöra hur väl input och output korrelerar i en specifik situation.

3.3 Substantialistiskt respektive relationellt perspektiv

Antropologen Rosalind Eyben menar att det går att se på världen antingen utifrån ett substantialistiskt eller ur ett relationellt perspektiv, olika synsätt som påverkar hur resultaten uppfattas. Ett substantialistiskt förhållningssätt menar hon är det rådande inom resultatstyrt bistånd, ett perspektiv som utgår från att vi kan förutspå förändring, och menar samtidigt att det enda skillnaden med dagens resultatfokus gentemot tidigare är att man riktar uppmärksamhet mot output istället för att fokusera på input (Eyben, 2010).

Det andra sättet Eyben menar att man kan se världen på är utifrån ett relationellt perspektiv med fokus på relationer och dialog. Perspektivet identifierar och tar hänsyn till diversifierade åsikter och röster, något hon menar är essentiellt och som medverkar till att uppnå ett effektivare bistånd. För detta krävs ett relationellt perspektiv som tar hänsyn till relationer inom utvecklingssamarbetet, och som ser biståndets mottagare som en aktör med kapacitet att skapa förändring snarare än som ett instrument och ett medel. Ett relationellt perspektiv menar hon förekommer i praktiken, men det ignoreras i officiella sammanhang till förmån för ett mer linjärt perspektiv som det substantialistismen innebär (Ibid).

Diskussionen om mottagarens ”ägande” av biståndet går att se utifrån ett relationellt perspektiv. Relevansen av ägandeskapet och deltagandet hos mottagaren är numera en slutsats de flesta biståndsgivare ansluter sig till, något som endast är möjligt om samarbetet genomsyras av värderingar som i rimlig utsträckning delas av både givare och mottagare (Odén, 2006:159). Mottagaren bör vara deltagande och ha en röst i processen hela vägen från givande till slutgiltigt resultat, något som inte alltid är fallet och som således riskerar att generera negativa effekter på lång sikt i form av begränsade eller uteblivna långsiktiga effekter. Att krav bör kunna ställas från givarens sida tycks dessutom vara något som båda parter är överens om, men vart gränsen för legitima krav råder det större oenighet kring (Ibid:149). Då det senare perspektivet inte tycks vara den dominerande blir dessa två synsätt relevanta i syfte att i praktiken kunna se huruvida perspektiven på hur världen är beskaffad skiljer sig åt mellan givare och mottagare, samt vilken effekt detta får för biståndets slutgiltiga utkomst och effekt.

3.4 Tidigare forskning

Mycket forskning har på senare år bedrivits kring vilken effekt resultatstyrning får på biståndets effekt. Eftersom min fokus för denna studie är svenska CSOs ligger fokus i denna del primärt på forskning som rör en svensk kontext. Under de senaste åren har relationen mellan resultatstyrning, ägarskap och effektivitet kommit att ägnas mycket uppmärksamhet. 1980- och 90-talets fokus på input har gått till att under 2000-talet allt mer handla om output och *service delivery*, kort sagt att leverera det som förväntas i syfte att kunna uppnå något mätbart utan vidare hänsyn till vilken effekt detta får i en större kontext (Tegborg & Vähämäki, 2007:26ff). Tidigare nämnda slutsatser om hur ökade krav riskerar att leda till minskad måluppfyllelse då kortsiktiga satsningar prioriteras är ett exempel på hur effekten uteblir då fokus snarare hamnar på att upprätthålla legitimitet (Browne, 2006:45; Wohlgemuth, 2012:7). Fokus på resultatagendan riskerar också att leda till att ”service delivery” prioriteras framför demokratisering och andra långtgående effekter, något som riskerar att avlasta landets regering från att genomföra dessa åtgärder och samtidigt möjliggöra fungibilitet (Odén, 2012:36).

Ett problem som uppdragats med resultatstyrning inom det svenska utvecklingsarbetet har att göra med att de olika organisationerna möter omfattande krav från flera håll, något som leder till att regeringens krav prioriteras framför andra då dessa ytterst blir de som måste uppfyllas för ett fortsatt stöd (Vähämäki et al, 2011:22ff). Att rapporteringen i syfte att uppnå legitimitet krockar med lärande-målet som syftar till att dra lärdom från erfarenheter från

biståndet i syfte att effektivisera detsamma är också en vanlig slutsats, och de erfarenheter man förvärvat inom resultatstyrt bistånd tycks snarare ha gått till att uppvisa resultat och uppnå legitimitet framför att effektivisera arbete. En annan återkommande slutsats är att resultatkrav kan leda till prioriterande av ”säkra” projekt utan risker framför att välja insatser med ett mindre kvantifierbart *outcome*. Kort sagt fastslås att dessa motstridiga syften inte bidrar vidare till en effektivisering och hämmar nytänkandet och flexibiliteten som krävs för att uppnå de resultat som resultatagendan förespråkar (Vähämäki et al, 2011:22ff).

Att strävan efter att uppvisa effektivitet leder till kvantifierbara resultat är en slutsats som också Mary B. Anderson et al (2012:44) drar i studien *Time to listen – Hearing people of the receiving end of international aid*. Risken finns att rapporteringens fokus hamnar på ”value for money”, kvantitativa resultat som sätter omkostnader i relation till hur många personer som fått hjälp. Studien problematiserar också huruvida resultatdiskursen inom rådande biståndsdebatt verkligen härrör från givarsidan inom biståndssamarbetet. Organisationer som utöver de egna medlen är beroende av statlig finansiering måste anpassa verksamheten efter policys och villkor som det statliga biståndsorganet dikterar. Samtidigt bidrar dessa organisationer i och med det påverkansarbete som bedrivs till att utforma dessa policys, varför resultatkraven till viss del alltså kan spåras till organisationerna själva (Andersson et al, 2012:52).

Rörande deltagande är en av de mer framträdande publikationerna på senare år Eybens utredning *Inquiry into Aid Effectiveness*. Hon beskriver sammanfattande hur effektivt bistånd lika mycket som att hantera monetära resurser handlar om att investera i partnerskap. Likväl som att mäta resultat måste en bedömning ske av *kvalitén* på relationer inom utvecklingssamarbetet på lokal såväl som på nationell och internationell nivå (Eyben, 2009). Andersson et al fastslår att de policys som formuleras i och av givarländer begränsar ägarskapet hos mottagaren eftersom denna inte involveras nog, något som underminerar möjligheten till ett jämlikt partnerskap mellan de olika parterna (Andersson et al, 2012:63). Eyben citerar Accra Agenda For Action vilken fastslår att ”Aid is about building partnerships for development”, och beskriver samtidigt problematiken med rapportering av resultat i enlighet med resultatkedjan, vilken riskerar att endast se till orsak-verkan och osynliggör de viktiga mellanliggande relationerna (Eyben, 2009). Risken blir att dessa helt förbises och således inte blir en prioriterad del av biståndssamarbetet, samtidigt som andra medverkande faktorer som med en mindre central roll tillskrivs effekter som i själva verket borde gå att härröra till rådande relationer inom samarbetet. Freds- och utvecklingsforskaren Maria

Eriksson Baaz problematiserar också den relationella aspekten av biståndet, där man gått från att tidigare beskriva aktörerna som ”givare” och ”mottagare” till att numer istället tala om ”partner”. Detta blir problematiskt då dessa på papperet jämlika relationer fortfarande innefattar ett ojämlikt maktförhållande där finansiären befinner sig i en privilegierad position med större möjlighet att diktera de krav enligt vilket samarbetet skall bedrivas och som mottagaren måste anpassa sig efter (Eriksson Baaz, 2005:75).

Oklarheten kring exakt vad det är som mäts och redovisas är också någonting som belysts. Lennart Wohlgemuth skriver i rapporten ”Svenskt utvecklingssamarbete 50 år” (2012:7) att vilka resultat som redovisas, vems resultat som redovisas samt kvaliteten på desamma är något som ofta ifrågasätts. Detta diskuteras också av Tegborg et al (2005:11), som beskriver hur mycket av svårigheten att mäta resultat har att göra med avsaknaden av en tydlig baslinje och mål att utgå ifrån vid insatsen inledande skede. Likaså är det problematiskt att kvantitativt mäta resultat när man jobbar med insatser inom områden där resultatet är svårt såsom kapacitetsutveckling, policyskapande och god samhällsstyrning (Ibid:22).

4 Resultatanalys

I samband med intervjuer har det kunnat konstateras att antalet faktorer som påverkar biståndsarbetets resultat samt möjligheten till deltagande hos mottagaren är otaliga. Synen på vad som anses påverka och vilken effekt det har på arbetet tycks dock inte skilja sig nämnvärt mellan de olika undersökta organisationerna. Nedan följer en diskussion kring några av de framträdande faktorerna som framkommit under forskningens gång, samt en analys av vilken effekt dessa har för organisationernas arbete och möjligheten till deltagande hos mottagaren. Vid användande av information från texter och dokument framgår detta med referens, övriga referat och citat i detta avsnitt härrör från intervjuer. Då organisationernas egna framställningar är det centrala för denna del förekommer egna beskrivningar och formuleringar endast i syfte tydliggöra vad som avses med ett citat eller ett referat. Vid användande av information från intervjuerna omnämns organisationstillhörighet endast i de fall då detta är relevant för det som sagts. Anledningen till detta är att det är idéer och tankar som är det centrala, inte vilken av de olika respondenterna som sagt vad.

4.1 Oklarhet kring resultatbegreppet

I *Utvärdering av svenskt bistånd* (Statskontoret, 2012:33f) beskrivs hur utvärderingen av biståndets resultat kan utgöra underlag för utkrävande av ansvar från mottagar- respektive givarhåll, underlag för inriktning och styrning såväl som för att säkerställa att arbetet förs i enlighet med beslut och avtal. Plan Sverige beskriver hur utvärderingen av resultaten av organisationens arbete fokuserar på ”att kontrollera att alla medel används effektivt och att programmen bidrar till att skapa hållbara förutsättningar för barn” (Plan Sverige, 2011). Utvärderingen skall enligt Sidas direktiv utformas av svenska CSO med utgångspunkt från samarbetsorganisationens prioriteringar i syfte att gemensamt enas kring ett ramverk rörande uppföljning och rapportering av resultat (Prop. UF2009/28632/UP:6). Samtidigt försvåras utvärderingen av ett allt för vagt definierat resultatbegrepp (Sida, 2008:39).

Den inom den för dagens biståndsdebatt centrala diskussionen om resultat är på intet sätt ny. Tvärt om är det en gammal diskussion med utmaningar som alltid funnits som på nytt blossat upp och kommit att bli centralt för det biståndssamarbete som bedrivs idag, där biståndet enligt flera respondenter möter överdrivet hård kritik. Som en respondent formulerar det,

[Att ständigt ifrågasätta, förf. anm.] *biståndets vara eller icke vara på grund av att det stundtals finns brister är något man inte alls skulle göra med exempelvis skolan* (Intervju 2).

Likaså kan de resultat som uppnåtts ses på olika sätt, där man å ena sidan kan se till de framsteg som biståndet bidragit till och å andra sidan kan välja att fokusera på de brister som förekommit inom desamma. Samma respondent vidhåller att diskussionen om effektivitet är nyttig då man måste säkerställa att pengarna når fram och att man uppnår resultat. Samtidigt måste detta ske på rätt sätt, eftersom resultat ser olika ut beroende på vilka indikatorer man väljer att använda sig av (Intervju 2). I *Globala utmaningar – vårt ansvar*, regeringens skrivelse om Sveriges politik för global utveckling (PGU) beskrivs hur resultatstyrningen skall ske för att bidra till målen för PGU:

Styrningen förutsätter att målen görs verksamhetspecifika och uppföljningsbara genom att resultatindikatorer utvecklas för varje mål (Regeringens skrivelse 2007/08:89:52).

Även om resultatindikatorer tas fram i syfte att göra biståndet mätbart är oklarheten kring vad resultat faktiskt innebär en problematik som flera av respondenterna tar upp. Att arbeta under direktiv att uppnå resultat är problematiskt om det inte framgår klart och tydligt vad resultat innebär och vilka resultat det är som eftersträvas. Med en respondents ord,

Det blir lite kejsarens nya kläder, man diskuterar något man inte vet vad det är (Intervju 3).

Kritik framkommer också mot att man skall uppnå resultat utan att först fastslå vart man utgår ifrån vid insatsens början det saknas "baseline". Vet man inte hur situationen ser ut när arbetet börjar blir det svårt att säga exakt vilket resultat arbetet haft. Att som organisation kunna uppvisa exakt vilken effekt arbetet har haft blir således problematiskt, något som i förlängningen kan göra att organisationen får sämre legitimitet då det inte framgår vad organisationens arbete bidrar till:

Vet man inte vart man startar någonstans måste man först och främst få mätinstrument för att kunna kartlägga situationen. /.../ Och är det så att man inte har statistik till exempel, då är det där man måste börja (Intervju 2).

Om man uppnår *rätt* resultat är också en fråga som belyses.

Mycket av biståndet når sina mål, så mycket som 80 procent², men gör man rätt saker? Man gör saker som går att mäta, men vad är det som verkligen behövs? (Intervju 2)

Med en annan respondents ord,

Man måste vara tydlig med vad det är för typ av resultat man vill ha, eller hur resultatrapporteringen skall se ut (Intervju 3).

---

² Bertil Odén (2012:27) beskriver att andelen projekt och program som uppnår sina mål är så mycket som 90 procent.

Risken med resultatkrav samtidigt som vad det är som är önskvärt inte framgår tydligt nog gör att aktörerna tvingas tolka vad de tror är det som förväntas. Detta menar en respondent är något som har bidragit till att förändra den politiska diskursen med fokus på resultatagendan. Organisationerna agerar utifrån vad de tror förväntas av dem, något som kan sägas indirekt har bidragit till att organisationerna själva är med och reproducerar resultatdiskursen då det centrala för arbetet som bedrivs blir just strävan efter att uppvisa vad man åstadkommer med verksamheten (Intervju 1). Som en respondent formulerar det,

Man tolkar det utifrån det man tror snarare än det man vet behövs. Exempelvis om en organisation jobbar utifrån en humanitär katastrof³, för det finns mycket pengar där, och där kan man lätt uppvisa resultat. /.../ Då kan man förlora lite riktning, /.../ [och] det finns absolut en stor risk med att resultatagendan urholkar och driver civilsamhället i en riktning som man egentligen inte vill, mot det som [av givaren, förf. anm.] ses som önskvärt (Intervju 3).

Exakt hur man skall mäta resultat i syfte att ge en rättvis och korrekt bild är också ett dilemma. Fadderbarn nämndes som ett bra exempel där det konkret går att visa inför Sida såväl som inför privata givare vart pengarna går, samtidigt som insatser med fokus på folkbildning och andra mer svårsmätbara insatser inte alls går att uppvisa på samma sätt (Intervju 3). I skrivelsen *Sveriges politik för global utveckling* (2007:52) poängteras vikten av väl avvägda resultatindikatorer för att kunna mäta resultat, samtidigt som problematiken med att mycket av arbetet de facto stundtals är svårsmätbart belyses:

Resultaten /.../ [kan] ibland vara svåra att mäta och saknar ofta direkt koppling till den svenska politiken för global utveckling.

Det faktum att mycket av det som görs är svårsmätt ger en indikation om att man kanske skulle behöva ändra fokus för att kunna skåda effekter. I debattartikeln ”Hur kan resultatagendans konsekvenser undvikas?” skriver Vähämäki et al (2013-05-21) att man borde ändra fokus från att fråga *vad* man gör till att istället fråga *varför* i syfte att kunna dra lärdomar och slutsatser av vilka insatser som är effektiva.

[Det är viktigt att] alltid ställa frågan 'varför' en viss studie eller analys behöver göras, eller 'varför' en viss typ av resultatinformation behöver hämtas in och hur slutsatserna och information kan tänkas leda till förbättringar i verksamheten. /.../ Diskussionen i Sverige har

---

³ Sida definierar en humanitär katastrof som ”en oförutsedd händelse som orsakar stor förstörelse och mänskligt lidande och där det är nödvändigt med hjälp från nationell och/eller internationell nivå eftersom de lokala resurserna inte räcker till.”

mest fokuserat på frågorna "vad har vi åstadkommit" istället för "vad fungerar, och varför?", dvs. mer på att få fram resultatinformation i kommunikations- och kontrollsyfte istället för i syfte att använda det för lärande och förbättrad analys.

Om ett uttalat mål med biståndet idag och resultatagendan är att effektivisera insatserna krävs således kvalitativ information som man kan dra lärdomar av. Istället för "bevis" om vad man åstadkommit med en insats borde fokus ligga på att bevisa varför densamma genomfördes och varför den genererade ett specifikt resultat. En respondent refererar till tidigare fokus och vilka lärdomar man kan dra:

Man har tidigare haft mycket mer processinriktade projekt, nuvarande fokus gör att man missar viktiga lärdomar och inte kan ta lärdom av det som på lång sikt kan ge effekt (Intervju 4).

Insatser gjorda för många år sedan kan man först idag börja avläsa resultat från, något som blir svårare med en rapportering med fokus på kvantifierbara resultat jämfört med en mer processinriktad rapportering. Samma respondent:

Det kommer att bli svårare att se huruvida de resultat som redovisas idag går att koppla till insatserna eller till en samhällsförändring som egentligen var det man ville åstadkomma.

En av respondenterna ifrågasätter dock huruvida uppsatta resultatindikatorer egentligen säger något om vilken effekt arbetet får (Intervju 3). Att regering och riksdag redan 1962 (Prop. 100:8) beskriver mätandet av biståndets effekter som "en grannliga uppgift" visar vidare att svårigheten med mätning av biståndets effekter på intet sätt är ett problem som uppstått under senare år.

4.2 Förändrat fokus – från input till output

I propositionen *Strategi för stöd genom svenska organisationer i det civila samhället 2010-2014* (UF2009/28632/UP:5) beskrivs hur "strategins mål och inriktning förutsätter en långsiktighet", hur man skall jobba utifrån resultatindikatorer "med fokus på effekter på medellång och lång sikt" (Ibid:3), samt hur man skall "verka för förutsägbarhet" (Ibid:8). Diakonia beskriver långsiktighet som ledord för deras arbete, och poängterar att verklig förändring tar tid och att de därför oftast stödjer sina organisationer under många år (Diakonia, 2013b). Trots ett ökande intresse bland biståndets aktörer för att mäta biståndets långsiktiga effekt genom så kallade effektutvärderingar är dessa endast ett fåtal jämfört med de som fokuserar på uppfyllandet av de omedelbara produktionsmålen. Detta gör att insamlad data blir otillräcklig för att kunna dra tydliga generella slutsatser (Odén, 2012:29ff).

Samtliga respondenter poängterar att resultatagendan som den ser ut idag är problematisk när det kommer till att uppnå bästa effekt med biståndet. Överdrivna krav på resultat stävjar det arbete civilsamhällesorganisationerna bedriver, och genom ett allt för stort fokus på resultat, output och outcome missar man lärdomar av det arbete som på sikt kan ge effekt (Intervju 2). En respondent hänvisar till utvecklingen för 10 år sedan fram till idag och beskriver en historiskt större tillit till organisationerna jämfört med idag.

Mycket av styrningen har förändrats. /.../ Man [Organisationen, förf. anm.] fick en säck med pengar som gick till verksamheten, sen hade man [Givaren, förf. anm.] en stor förtröstan till att det arbete som bedrevs var bra. Nu är det helt andra krav på ansökningar och rapporter så styrningen ser annorlunda ut (Intervju 3).

Fokus hamnar på vart pengarna tar vägen snarare än vilken effekt de har genererat. Insatser av mer långsiktig, kvalitativ karaktär är svårämbara jämfört med insatser av mer kvantitativ karaktär (Intervju 2). Ambitionen om ett långsiktigt fokus kan enligt en respondent gå stick i stäv med de krav på mätbarhet som resultatstyrningen medför:

Många av de insatser som sker idag är reaktiva humanitära insatser. Man svarar på en kris och jobbar inte långsiktigt (Intervju 3).

En respondent menar att det långsiktiga förändringsarbetet av ojämlika och marginaliserande strukturer riskerar att hamna i skymundan och förbises om ett allt för stort fokus hamnar på insatser av kortsiktig (och lätt mätbar) karaktär som det humanitära biståndet faktiskt innebär:

[...] eftersom biståndet går mot en annan riktning än traditionell "service delivery", såsom demokrati, inflytande, unga människors rätt till kunskap och dylikt, driver resultatagendan det [biståndet, förf. anm.] åt fel håll, det blir att man gör det man kan mäta, och inte alltid det mest relevanta (Intervju 4).

Just "service delivery" är något som flera respondenter kommit att beröra, att leverera en produkt, tjänst, eller något annat som i regel är av kvantitativ karaktär. Detta menar flera av respondenterna ytterst är statens ansvar och inget som primärt borde bedrivas av civilsamhällesorganisationer, och något man som CSO måste vara tydlig med att fastslå att man inte syftar till att bedriva.

[...] det är mycket mer "service delivery", inte som förändringsaktör eller som sociala rörelser (Intervju 3).

Civilsamhället skall endast leverera service där staten brister, men det skall vara i en begränsad omfattning (Intervju 4).

Något som också tas upp i samband med intervjuer är hur verksamheten kan förändras åt ett

håll som ligger mer i linje med organisationernas värdegrund med hjälp av påtryckningar från civilsamhällesorganisationernas övriga givare. En respondent påpekar att många organisationer slutat med ”service delivery” påtryckningar från givares håll att bedriva en annan typ av arbete. Särskilt Plan Sverige har genom ökat stöd från individuella givare gått från ”service delivery” till att jobba mer utifrån ett rättighets- och ett civilsamhällesperspektiv där fokus ligger på att öka kunskap (Intervju 3).

En respondent oroar sig för att resultatagendan riskerar att ”driva biståndet tillbaka 20 år i tiden” om inte civilsamhället kan stå emot kraven som finns på att leverera resultat. Att som CSO blint följa huvudfinansiärens direktiv kan leda till att man genom ”service delivery” ägnar sig åt insatser av kvantitativ karaktär som ytterst borde ligga på staten. Man skulle bli givarens ”förlängda arm” och samtidigt riskera att förlora självständighet såväl som kunnighet och den egna rösten (Intervju 4). Problemet som uppstår blir att organisationen inte ägnar sig åt det arbete den har komparativa fördelar att bedriva jämfört med staten, och som nämnt i tidigare forskning (Se Odén, 2012:36) riskerar det att i ökande utsträckning möjliggöra fungibilitet.

4.3 Svenska prioriteringar eller nationella behov?

Sveriges biståndspolitik skall enligt direktiv från regering och riksdag utgå från de behov som finns hos mottagarlandet (Prop. 2012/13:1:26) samtidigt som man skall ta hänsyn till svenska intressen (Prop. 2002/03:122:8). De två organisationerna poängterar genomgående att de lokala behoven hos mottagaren är det som skall styra det arbete man bedriver. Vähämäki et al (2013-05-21) poängterar att det är ”viktigt att kunna visa skattebetalare i givarländerna vilka resultat biståndet har uppnått men att denna resultatkommunikation inte alltid behöver göras med att bevisa exakta kvantifierbara siffror, som attribuerats till biståndsgivares pengar.”

En risk med resultatagendan som poängteras av en respondent är att osäkra projekt riskerar att bortprioriteras. En respondent beskriver hur det ytterst kommer att handla om en förtroendefråga gentemot svenska skattebetalare, att Sverige inte vill förknippas med biståndets negativa sidor samtidigt som biståndet ofta behövs mest där kapaciteten är låg och institutionerna fungerar dåligt. Detta leder till att man prioriterar kortsiktiga men säkra resultat. Respondenten exemplifierar ett scenario där ett land eller civilsamhälle med låg institutionell kapacitet bortprioriteras av givare, samt vilken effekt ekonomiskt stöd skulle kunna innebära i det långa loppet.

Om man istället skulle ge stödet skulle det på kort sikt kunna innebära problem [där den institutionella kapaciteten är låg, förf. anm.], men på sikt skulle man kunna styra systemet till

något mer hållbart genom närvaro och stöd (Intervju 1).

Samma respondent påpekar att man som givare trots låg kapacitet hos mottagaren vid ett projekts initierande måste vara medveten om att det innebär en risk att arbeta med bistånd. Genom fortlöpande kontroll och rapportering är det möjligt att gripa in och identifiera de brister som uppstår under arbetets gång. Både Diakonia och Plan Sverige har mekanismer i syfte att fortlöpande kontrollera insatsers utveckling, samtidigt som risken att misslyckas aldrig går att helt eliminera (Intervju 3). Skulle arbetet endast koncentreras till regioner där redovisning fungerar klanderfritt och den institutionella kapaciteten är hög skulle biståndet inte komma de som är i störst behov av insatserna till gagn.

Dessa här borta har inte alls administrativ kapacitet, men de har störst behov. Jobbar vi bara med de som är stora och bra på att rapportera och som har sina Excel-ark, eller vågar vi satsa på dem här ute? (Intervju 2)

Prioriteras administrativ kapacitet framför behov riskerar också mindre attraktiva projekt att förbises. Risken med detta är att ingen finansiering ges till projekt som för utvecklingen är centrala men av Sverige bortprioriterade områden.

Vem ska betala för den generella administrationen eller de "osexiga" sakerna? /.../ Man skall utgå från de nationella behoven, /.../ [men] vad händer om alla börjar jobba på detta sättet? Om vi tar hand om hälsovården, vem tar hand om vägarna då? (Intervju 2)

Där menar respondenten att civilsamhällesorganisationer fyller en central roll, att inte bara bedriva arbete utan att samtidigt ifrågasätta om det man får stöd för verkligen är "rätt" arbete (Intervju 2). Trots en mer kritisk biståndsdebatt sedan 2006 menar en av respondenterna att givarna för att kunna se goda resultat med det arbete man finansierar måste vara mer lyhörda inför biståndets aktörer än vad man är idag (Intervju 1).

4.4 Participation

Både Diakonia och Plan Sverige omnämner mottagarens involvering och deltagande i biståndssamarbetet som centralt i arbetet.

[...] rättighetsbärarnas aktiva och kvalitativa deltagande [är] den röda tråden i alla de projekt som Diakonia stödjer. /.../ Så mycket som möjligt söker vi involvera våra partner i planering och uppföljning av vårt arbete, för att skapa ett gemensamt ägarskap och därigenom förbättra arbetets kvalitet (Diakonia, 2007:36f).

Det är viktigt att lokalbefolkningen känner att det är deras projekt och att de bär det yttersta ansvaret för genomförandet. Det viktiga för Plan är att människor får möjlighet att själva förbättra sin livssituation (Plan Sverige, 2013c).

I regeringens strategi för stöd genom svenska organisationer i det civila samhället beskrivs hur civilsamhället i mottagarlandet skall involveras:

Ett livskraftigt och pluralistiskt civilt samhälle förutsätter självständiga aktörer och organisationer i det civila samhället med tillräcklig kapacitet att verka för egna uppsatta mål. /.../ De som berörs ska ha makt och inflytande över program och insatser samt, så långt det är möjligt, initiera, driva eller på annat sätt involveras i verksamheten (UF2009/28632/UP:3).

Ett problem som samtliga respondenter belyser är att resultatagendan som den ser ut idag begränsar möjligheten till deltagande av mottagaren, dvs. de som stödet slutligen avser att nå. En respondent påpekar att styrningen leder till att biståndet blir mer givarstyrkt och att de CSOs som biståndet kanaliseras igenom får sämre möjlighet att involvera mottagaren.

Det finns ingen tid för dialog eller samordning, det blir ett tunnelseende där man endast ser projekts resultat, /.../ man ska bara se vart pengarna har gått. /.../ Sida pressar på för vilka målgrupper man skall nå i vilka regioner med fokus på att nå resultaten. /.../ Detta gör att det blir en annan ordning, det blir styrt utifrån land- och resultatstyrningen (Intervju 4).

Samma respondent belyser problemet med att faktorer som påverkar biståndets utfall osynliggörs.

Det blir fokus på en konkretisering av det man gör genom Gunilla Carlssons prat om antalet spisar⁴, en kvantifiering där effekter och mellanliggande processer runt omkring är det man skulle behöva beskriva (Intervju 2).

Det blir ett fokus på outputs istället för på outcome, och det blir ett kortsiktigt fokus. Mellanliggande relationer osynliggörs, och än en gång poängteras att man endast ser ett resultat av en insats, inte *hur* eller *varför* utfallet blev som det blev, än mindre om resultatet är det mest önskvärda (Intervju 2).

Ett högt resultatfokus gör alltså att verksamheten som faktiskt bedrivs riskerar att motverka de mål som regeringen själva formulerat i sin strategi. Detta innebär också problem för organisationernas verksamhet. En av respondenterna från Diakonia:

Det påverkar Diakonias arbete, den grundläggande filosofin och grundläggande uppgift (Intervju 2).

---

⁴ I Ekots lördagsintervju (11 februari 2012), där biståndsministern påpekade att det varit för mycket "pratbistånd" och att man måste kunna visa resultat med de insatser som görs, omnämndes att räkna hur många spisar som installerats i fattiga kvinnors kök som ett konkret exempel på resultat.

CSOs rapportering av resultat handlar mycket om *accountability* och legitimitet gentemot givare i syfte att säkerställa att pengarna verkligen kommer fram. Båda organisationer poängterar dock att ansvaret för organisationerna ytterst borde vara gentemot mottagarlandet, att arbetet man bedriver kommer mottagaren till gagn, snarare än som idag då ansvaret ligger inför Sida och andra givare.

Problemet med resultatagendan är att vi är accountable till våra givare, medan det vi först och främst är ansvariga inför är de vi jobbar för. /.../ Organisationen är inte det viktigaste, utan det borde vara det arbete vi bidrar till (Intervju 3).

4.5 Resultatredovisning

Odén (2012:26) belyser hur många CSO-medarbetare anser att det är positivt att resultatredovisningen förbättrats och harmoniserats med andra organisationer. Samtidigt poängteras hur en gemensam ”mall” som dikterar hur redovisning skall ske blir problematisk då den inte nog tar hänsyn till vilka förhållanden som råder i mottagarlandet, i synnerhet som kapaciteten hos mottagaren inte sällan är begränsad (Intervju 2). Trots hårda krav ovanifrån är båda organisationer måna om att försöka hantera många av de krav på administration och rapportering som följer med biståndspengarna själva. I Diakonia Strategic Plan 2012-2014 (2011a) står skrivet:

In the general tendency during recent years of increased demands and means of control from many back donors we have to some extent been able to cushion some of these demands rather than pass them on to the increasingly strained partners.

Respondenten från Plan Sverige refererar till Parisagendan och organisationens eget ansvar i rollen som partner.

[...] vi måste ta på oss det ansvaret, vi måste rapportera och göra denna analys. /.../ Det är ju vårt ansvar, vi är i kontrakt med Sida, således är det viktigt att vi inte bara lägger på ytterligare krav. /.../ Det gäller att vi själva tänker på Parisagendan⁵ (Intervju 3).

En av de intervjuade från Diakonia belyser vid intervjun hur utvärderingar och revisioner av organisationens arbete tar mycket tid och resurser ifrån det arbete man syftar till att bedriva och att man som organisation känner sig ifrågasatt. Flertalet utvärderingar har kommit under de senaste åren trots att en systemrevision uppvisat positiva resultat bara två år tidigare.

Vi blir mer och mer bundna till Excel-arken, vi får mindre och mindre tid att resa ut där i

---

⁵ I Parisagendan beskrivs bland annat hur givare och mottagare ska använda gemensamma ramverk för resultatredovisning och ta ömsesidigt ansvar för återrapportering och uppföljning.

bushen och se vad man gör (Intervju 2).

Samtidigt uttrycker Plan Sverige att man stort sett är nöjd med hur redovisningen bedrivs. Redovisningen till EU är förvisso inte helt oproblematiske men redovisningen till CIVSAM (Civila Samhället, ansvarar för Sidas samverkan med CSOs) fungerar desto bättre, med en resultatredovisningscykel som innefattar en djupare redovisning vart tredje år och däremellan behöver endast avvikelser från den planerade verksamheten rapporteras på årlig basis (Intervju 3).

Ett problem med rapporteringskraven som poängteras av båda organisationer är att hårda krav på att kunna uppvisa goda resultat gör att organisationerna uppvisar just detta, samtidigt som man tvingas förbise eller väljer att inte redovisa mindre lyckade aktiviteter. Det riskerar att ge en felaktig bild, där man istället för att redovisa vad som fungerar mindre bra i syfte att kunna dra lärdom av det ger en bild av verksamheten som är positiv men kanske inte helt rättvis (Intervju 4).

4.6 Verksamhetens finansiering

I reglerna för ramavtal som Diakonia och Plan Sverige har med Sida är mängden eget kapital ett av de grundläggande kraven. För Sida-finansiering skall organisationen bidra till verksamheten med egeninsamlade medel motsvarande minst 10 % av summan Sida bidrar med (Sida, 2009). Att prioritera egen insamling och att också fortsättningsvis eftersträva en diversifiering av verksamhetens finansiering av organisationens programarbete är något som omnämns i Diakonia Strategic Plan 2012-2014, i synnerhet med hänsyn till det faktum att organisationen ursprungligen startade som en insamlingsorganisation. I sin policy (2007b:38) beskriver de också vikten av de enskilda givarnas stöd:

Genom sitt engagemang ger de oss inte bara pengar utan även trovärdighet och legitimitet i vårt arbete.

Plan Sverige nämner åtta områden som beskriver inriktningen för den internationella verksamheten i utvecklingsprogrammen, av vilka man finansierar eller delfinansierar fem genom medel från Sida (Plan Sverige, 2011:10). Genom de egna medlen kan organisationen arbeta med projekt som ligger utanför de institutionella finansiärernas prioriteringar men som ligger i linje med visionerna och målen för den egna verksamheten (Ibid).

Att man bedriver olika typer av projekt med den statliga finansieringen och de egeninsamlade medlen menar organisationerna är något som stärker organisationens legitimitet såväl som ett sätt att kunna stå emot många av de krav som det statligt finansierade biståndet medför. Representanterna från de båda organisationerna påpekar i intervjuer vikten av dessa medel.

Plan Sverige:

[...] det har kommit in medel från individuella givare, vilket har påverkat organisationen i positiv riktning och inneburit en professionalisering (Intervju 3).

Diakonia refererar till fall då man gett stöd i syfte att utveckla kapacitet och förankrat ett projekt i civilsamhället, något man menar skapar bättre förutsättningar för långsiktig effekt såväl som det innebär en ökad möjlighet för mottagarna att få sina synpunkter hör sammade:

Ofta kommer bistånd in senare med en vision om att vilja förändra någonting. Då blir det bättre att det inte är uppbyggt av bistånd, då det är de sociala rörelserna vi vill stödja i första hand (Intervju 3).

Något båda organisationer dock nämner är hur inriktningen på verksamheten ändå konkret påverkats av resultatagendan. Plan Sverige nämner ett exempel, där man för finansiering anpassat den verksamhet man bedriver för att inkludera det som Sida efterfrågar framför organisationens egna prioriteringar.

Lite tänjde vi på våra prioriteringar, egentligen hade vi inte sökt den typen av pengar, vi gick lite där pengarna fanns. Vi styrdes lite, om än inte helt. /.../ Men vi lyckades ändå få in vår nisch (Intervju 3).

Risken med att organisationen går ”dit pengarna finns” belyses alltså, något Plan Sverige vidhåller dock skedde utan att man frångick organisationens övergripande mål. Man påpekar att en stor organisation i större utsträckning kan stå emot och tänja på de av Sida och andra givare dikterade kraven än vad en mindre organisation har möjlighet att göra. Mindre CSOs måste i större utsträckning anpassa sig för att inte riskera indragen finansiering. En stor andel egna medel är därför fördelaktigt:

Vi vill inte vara styrda av villkoren, således kan vi också tacka nej till vissa pengar (Intervju 3).

Även om Plan Sverige med Plan International i ryggen är en organisation som jämfört med Diakonia är ekonomiskt starkare så hänvisar den senare till omfattande nätverk och ett djupt rotat arbete som ger dem ökad legitimitet och ökad möjlighet att stå emot givares krav.

[...] jag tror inte att man kan säga att vi blivit tystade och anpassliga, /.../ Vi upplever därför att vår portfölj [Exempelvis i form av legitimitet och autonomi, förf. anm.] har växt enormt eftersom vi har så många partners vi vill stödja (Intervju 2).

Något som omnämns som viktigt för opinionsbildandet i Sverige är också att alliera sig med liknande organisationer i policypåverkan och i kontakten med beslutsfattare (Intervju 3). I samarbete med andra organisationer får man en starkare röst, och en debattartikel med en

namnunderskrift väger onekligen inte lika tungt som en med fyra.

5 Resultatredovisning

I föregående avsnitt har respondenternas svar och reflektioner redovisats tillsammans med material från texter och dokument som på olika sätt berör det svenska biståndet och resultatagendan. Utifrån en rad teman har situationen som Diakonia och Plan Sverige upplever den sammanfattats, och hur de krav som åligger svenska civilsamhällesorganisationer påverkar det arbete de bedriver. I denna del beskrivs resultaten utifrån de på förhand valda teoretiska verktygen i syfte att skapa en bild av hur insamlad data går att skåda utifrån en större kontext och vilken betydelse detta får för det arbete som bedrivs. Resultatet kommer att redovisas med utgångspunkt från arbetets frågeställningar.

5.1 Hur påverkas svenska civilsamhällesorganisationer av höga krav på att kunna redovisa resultat?

Då biståndet sker i enlighet med särskilda direktiv ifrån finansiärer åläggs ett stort ansvar på de aktörer som är verksamma inom biståndet. Många och omfattande direktiv påverkar möjligheten för de svenska civilsamhällesorganisationernas arbete mer än vad färre och mer vaga direktiv hade gjort. I samband med intervjuerna framgår det att biståndet genomgått ett paradigmskifte, där fokus sett utifrån resultatkedjan tidigare har legat på input, med en stor tilltro till vad organisationerna åstadkommer med sitt arbete och ideologi, till att i allt större utsträckning komma att fokusera på resultat på output- och outcome-nivå. Enligt rådande tongångar inom biståndsdebatten idag drar jag slutsatsen att fokus ligger på den första av de två, output. Att fokus ligger på att kunna mäta varje enskild insats för att konkret kunna uppvisa vad det är man har uppnått har som framgår i analysen ovan visat sig vara mycket problematiskt. Inte enbart på grund av svårigheten med att kvantitativt mäta insatser som inte sällan är av kvalitativ karaktär, utan också för att det leder till att fokus hamnar på vad man uppnår, vilka aktiviteter man genomfört och antalet individer detta berör snarare än på att försöka utröna vilken betydelse insatsen har samt vilken effekt denna får på lång sikt. Med ett sådant fokus skulle arbetet som bedrivs av svenska CSOs kunna förefalla fungera mer eller mindre klanderfritt, samtidigt som biståndets långsiktiga effekter inte utvärderas nog och mindre lyckade insatser förbises på grund av en resultatredovisning som ytterst premierar goda resultat. Dessutom riskerar organisationerna att hämmas från att jobba nytänkande och innovativt då risken att misslyckas förefaller större vid användande av nya arbetsmetoder framför gamla beprövade men kanske inte lika effektiva metoder.

Arbetet blir de facto inriktat på att uppnå resultat som man kan uppvisa, och även om mycket av det insamlade materialet poängterar vad resultatagendan *riskerar* att leda till så exemplifierar Plan Sverige konkret hur man kommit att tumma på principer i syfte att få finansiering. Noterbart är dock att de organisationer som berörts i sig är förhållandevis starka, autonoma aktörer, och som påpekats lär kraven på att uppnå resultat synas än mer hos svagare och mindre bemedlade aktörer. Med risk för indragna bidrag ter sig möjligheten att gå emot eller fritt tolka givarens direktiv som väldigt begränsade. Risken som en av de intervjuade belyser är att utvecklingen riskerar att gå mot att mindre aktörer ”slås ut” medan de större ges större utrymme att bedriva sin verksamhet, en slutsats som också dras av Odén (2012:33).

Som flera respondenter i likhet med tidigare forskning från Tegborg et al (2007) poängterar så innebär de senaste årens fokus på resultat att organisationerna riskerar att jobba mer med lätt mätbara insatser såsom ”service delivery” i syfte att uppfylla givares mål om att uppnå resultat. I enlighet med det en respondent påpekar bör den möjlighet till styrning som givarna har dock samtidigt ses som en möjlighet att påverka verksamheten då det omnämns att CSOs efter påtryckningar från givare kommit att arbeta mer kvalitativt (Intervju 3), även om nuvarande resultatdiskurs tycks verka mot ett håll som från organisationernas perspektiv blir en belastning snarare än en effektivisering.

En ändamålsförklaring till den till synes substantiella biståndspolitiken som bedrivs (vilken utgår från att man kan förutspå förändring utan större hänsyn till mellanliggande faktorer) kan helt enkelt vara att man agerar utifrån det man hävdar sig veta, att goda resultat leder till en god effekt helt enkelt. Sett utifrån organisationernas perspektiv blir dock sättet man tvingas bedriva verksamheten på mer komplex, och ambitionen från myndigheter att effektivisera biståndets slutgiltiga resultat och effekt innebär alltså tvärt om en komplicerad av arbetet.

Ytterst leder de krav som civilsamhällesorganisationerna till att verksamheten bedrivs utifrån ett kortare tidsperspektiv. I likhet med tidigare forskning (Se Browne, 2006; Wohlgemuth, 2012) riskerar kortsiktigheten att leda till mindre långsiktig måluppfyllelse, och verksamheten med tillhörande resultatkrav gör att resultatet i slutändan blir kontraproduktivt då verksamheten ifrågasätts samtidigt som stundtals orimliga krav ställs. Med det regeringen fastlog redan 1962 i åtanke, att mätandet av effekter anses vara ”en grannliga uppgift”, är problemen med att mäta resultat en utmaning lika gammal som det svenska biståndet självt, och något som signalerar att resultatuppfyllelse alltså är något bör problematiseras utifrån svårighet med mätning snarare än uteblivna resultat. Arbetet hos civilsamhällesorganisationerna tvingas i och med resultatagendans krav till ett kortsiktigt

fokus, där mycket av arbetet i syfte att upprätthålla legitimiteten som organisation tvingas fokusera på resultatredovisning som samtidigt innebär en större administrativ börda. Dessutom innebär detta fokus en sämre möjlighet att utvärdera de insatser som görs och dra slutsatser om vilken långsiktig effekt dessa får.

5.2 Vilken effekt får denna påverkan på möjligheten till *participation* hos mottagare av biståndet?

Direktiven som fastslagits i svenska styrdokument såsom PGU såväl som i Parisagendan, Accra Agenda For Action och Busan-protokollet nämner ambitioner om att involvera mottagarländerna i syfte att uppnå en långsiktig effekt av de insatser som de svenska civilsamhällesorganisationerna bidrar med. Trots det vill jag utifrån Eybens teori påstå att perspektiven man utgår ifrån i biståndssamarbetet skiljer sig åt mellan givare och organisation. Sida och det institutionella givarsamfundet menar jag primärt utgår ifrån ett substantiellt perspektiv, där de insatser man bedriver primärt beslutas utifrån det man förutspått att biståndet skall leda till. Genom kontrollmekanismer söker man på kort sikt säkerställa att insatserna åstadkommer resultat, och man hyser tilltro till att förutspådd effekt uppnås så länge de resultat man kan uppvisa är positiva. Samma tilltro till resultatens långsiktiga effekt fanns också, precis som Eyben påpekar, i samband med biståndets tidigare fokus på input. I likhet med tidigare förutser man idag de effekter man förväntar sig att biståndet skall leda till, skillnaden nu från då är att man skiftat fokus från att primärt se till vilket stöd organisationerna får (input) till att se vilka ”resultat” dessa åstadkommer (output).

En av respondenterna poängterar dock, i likhet med det som Eyben (2009) påpekar, att det relationella perspektivet förbises och ”mellanliggande faktorer” av högsta betydelse för vilket resultat organisationernas arbete får i slutändan framgår inte (Intervju 2). Ägandeskap och i vilken mån biståndets mottagare är deltagande påvisas inte tydligt nog, varför rådande substantiellt perspektiv försvårar den effektivisering man ytterst strävar till att uppnå och organisationerna tvingas bedriva verksamhet i syfte att upprätthålla legitimitet. Istället är det berörda CSOs som jobbar utifrån ett mer relationellt perspektiv då de lägger stor vikt vid mottagarens involvering, och som slits mellan att leva upp till krav från givare och samtidigt säkerställa ett lokalt ägarskap. Möjligheten att som aktör stå emot kraven från givare i syfte att främja ökat deltagande hos mottagaren ter sig dock betydligt lättare hos de förhållandevis starka organisationer som berörs i detta arbete jämfört med möjligheten hos en mindre aktör.

Även om man också med ett relationellt fokus förutspår vilken förändring arbetet ämnar leda till betonas vikten av relationer och dialog som ytterst eftersträvar att ta hänsyn till mottagarens önskemål och åsikter. Likt Eyben (2010) poängterar så visar det material jag berört att det trots relationella formuleringar i styrdokumentet för biståndssamarbetet i praktiken är ett mer linjärt, substantiellt perspektiv som är det dominerande från givarens sida. Det gör det lättare att kvantitativt mäta hur väl biståndet fungerar i enlighet med resultatkedjan, men gör samtidigt att man missar mellanliggande relevanta faktorer som behövs i syfte att kunna analysera biståndets effektivitet och försvårar möjligheten att dra lärdomar och därigenom effektivisera biståndssamarbetet. De krav som ställs på berörda CSOs i och med resultatstyrningen gör alltså att mottagaren av biståndet ges sämre möjlighet till deltagande, samtidigt som organisationerna arbetar för ett större ägarskap hos mottagarlandet än vad nuvarande politik bidrar till.

6 Slutsats

Biståndssamarbetet som det ser ut idag är allt för linjärt, och allt för mycket redovisning sker kvantitativt i enlighet med resultatkedjan. Diakonia och Plan Sverige uppvisar båda en bild av hur en alltför stor betoning på resultatstyrning försvårar arbetet, något som riskerar leda till att biståndets effekt blir sämre än det varit med ett mer långsiktigt fokus för verksamheten. Så länge fokus ligger på *vad* man åstadkommer och kan redovisa på kort sikt förblir givarsamfundets ambition om att effektivisera verksamheten problematisk. Något båda berörda organisationer efterfrågar är att man inte enbart riktar fokus mot resultatet av en specifik insats, utan att man också ställer frågan *varför* arbetets resultat blir som det blir, positiv som negativ. Som tidigare forskning pekat på måste biståndets mottagare involveras på ett sätt som den idag inte blir i tillräcklig utsträckning, något leder till ett sämre ägarskap och som i slutändan riskerar att stävja biståndets slutgiltiga effekt. Vad som visat sig under arbetets gång är dock att kraven från givare inte enbart är av ondo, tvärt om kan de i och med givarens inflytande över styrningen av arbetet samtidigt leda till att verksamheten styrs åt ett håll som är positivt både för mottagare och CSO. Att involvera aktörer i alla led i biståndskedjan, från givare via organisation som förmedlar biståndet hela vägen till civilsamhället och mottagaren, är måhända mer tidskrävande än om beslutsfattande sker på givarnivå, men för att närma sig de livskraftiga och pluralistiska civilsamhällen som den svenska biståndsmyndigheten säger sig eftersträva är detta en nödvändighet, något som i förlängningen gynnar aktörer i samtliga led.

7 Förslag på fortsatt forskning

Då det flertalet gånger under forskningsprocessen uppkommit att de resultat man eftersträvar samt instrumenten man mäter dessa med ofta är bristfälliga eller rentav missvisande. Detta bekräftas också av Vähämäki et al (2013-05-21) som beskriver hur en CSO använde 4 olika typer av utvärderingar av sitt arbete som kom till fyra helt olika slutsatser. Att vidare undersöka hur den kvalitativa mätningen av organisationernas ofta kvalitativa verksamhet operationaliseras hade också varit fruktbart. Hur organisationerna jobbar med detta är något jag kommit i kontakt med och som aktualiserats under detta arbete, men då det inte varit mitt uttalade syfte har det inte varit något jag kunnat undersöka vidare. Att vidare granska hur organisationerna skulle kunna jobba i syfte att upprätthålla legitimitet bortom resultatmatriserna skulle också kunna bidra till forskningsfältet.

8 Käll- och litteraturförteckning

Litteratur och artiklar

- Anderson, M. B., Brown, D. & Jean, I. (2012). *Time to listen – Hearing People on the Receiving End of International Aid*. (CDA Collaborative Learning Projects). Cambridge, Massachusetts.
- Browne, S. (2012). *Aid and influence : Do Donors Help or Hinder?*. London: Earthscan.
- Eriksson Baaz, M. (2005). *The Paternalism of Partnership – A Postcolonial Reading of Identity in Development Aid*. York; London: Zed Books Ltd.
- Esaiasson, P., Gilljam, M., Oscarsson, H., & Wängnerud, L. (2007). *Metodpraktikan - Konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Stockholm: Nordstedts Juridik.
- Eyben, R. (2010). Hiding Relations: The Irony of 'Effective' Aid. *European Journal of Development Research*, 22(3), 382-387.
- Gilje, N., & Grimen, H. (2007). *Samhällsvetenskapernas förutsättningar*. Göteborg: Daidalos.
- Halvorsen, K. (1989). *Samhällsvetenskaplig metod*. Lund: Studentlitteratur.
- Hatton, M. J., & Scroeder, K. (2007). Results-based management: friend or foe?. *Development in Practice*, 17(3), 426-432.
- Mikkelsen, B. (2005). *Methods for Development Work and Research*. California; London: Sage.
- Odén, B. (2006). *Biståndets idéhistoria – Från Marshall-hjälp till millenniemål*. Lund: Studentlitteratur.
- Salomonsson, C., & Vähämäki, J. (2007, april). What you see is what you get. Work with it!. *Inside*. Sida.
- Sandberg, B., & Faugert, S. (2012). *Perspektiv på utvärdering*. Lund: Studentlitteratur.
- Smith, J. A. (2008). *Quantitative Psychology – A Practical Guide to Research Methods*. London: SAGA Publications Ltd.
- Tegborg, M., & Vähämäki, J. (2005). Programme Based Approaches in Latin America. *OmVärlden*.
- Wohlgemuth, L. (2012). *Svenskt utvecklingssamarbete 50 år*. (Perspectives, 2012:23). Göteborg: School of Global Studies, University of Gothenburg.

Internetkällor

Carlsson, G. (2011). *Taking international development into the 21st century*. The Nordic Africa Development Policy Forum. Hämtad 2013-04-19, från <http://www.naiforum.org/2011/09/taking-international-development-into-the-21st-century/>

Diakonia. (2011a). *Diakonia Strategic Plan 2012-2014*. Hämtad 2013-05-04, från http://www.diakonia.se/documents/public/HOW_WE_WORK/SummaryDiakoniaStrategicPlan2012-14.pdf

Diakonia. (2011b). *Rättvisa i konflikt - Årsberättelse 2011*. Hämtad 2013-05-13, från http://www.diakonia.se/documents/public/Annual_Reports/DiakoniaAnnualReport_2011.pdf

Diakonia. (2013a). *Om Diakonia*. Hämtad 2013-05-04, från http://www.diakonia.se/om_diakonia

Diakonia. (2013b). *Så arbetar Diakonia*. Hämtad 2013-05-13, från http://www.diakonia.se/sa_arbetar_Diakonia

Eyben, R. (2009). *Inquiry into Aid Effectiveness*. Hämtad 2013-05-01, från <http://www.ids.ac.uk/go/news/putting-relationships-first-for-aid-effectiveness>

ESV - Ekonomistyrningsverket. (2011). *ESV:s ordbok om ekonomisk styrning i staten*. Hämtad 2013-05-25, från <http://www.esv.se/PageFiles/1485/esvs-ordbok-110908.pdf>

FRII - Frivilligorganisationernas insamlingsråd. (2007). *Gallupundersökning om svenska folkets syn på och givande till ideella hjälpororganisationer*. Hämtad 2013-05-23, från <http://feed.ne.cision.com/wpyfs/00/00/00/00/00/09/3D/AA/wkr0003.pdf>

Odén, B. (2012). *Samverkan mellan Sida och svenska ramorganisationer – utveckling och förändringar*. Bakgrundsstudie för Statskontoret. Hämtad 2013-04-13, från http://www.statskontoret.se/upload/Publikationer/2013/201302_Bilaga_HB-konsult.pdf

OECD. (2011a). *The Accra Agenda For Action*. Hämtad 2013-05-11, från <http://www.oecd.org/dac/effectiveness/parisdeclarationandaccragendaforaction.htm>

OECD. (2011b). Parisagendan. *The Paris Declaration on Aid Effectiveness*. Hämtad 2013-05-11, från http://www.oecd.org/document/18/0,3343,en_2649_3236398_35401554_1_1_1_1,00.htm

Open Aid. (2013). *Sveriges totala bistånd*. Hämtad 2013-05-24, från http://openaid.se/total_aid

Plan Sverige. (2011). *Årsbok 2011*. Hämtad 2013-05-27, från http://plansverige.org/sites/default/files/plan_vb_2011_webb.pdf

Plan Sverige. (2012). *Årsbok 2012*. Hämtad 2013-05-04, från http://plansverige.org/sites/default/files/arsbok_2012.pdf

Plan Sverige. (2013a). *Om Plan*. Hämtad 2013-05-11, från <http://plansverige.org/om-plan>

Plan Sverige. (2013b). *Vanliga frågor om Plan*. Hämtad 2013-05-19, från <http://plansverige.org/vanliga-fragor-om-plan>

Plan Sverige. (2013c). *Vår verksamhet*. Hämtad 2013-05-11, från <http://plansverige.org/var-verksamhet>

Sida. (2009). *Stöd till svenska organisationer genom avtal om rambidrag*. (Publicerad 2009-06-30. Uppdaterad 2012-12-18). Hämtad 2013-05-21, från <http://www.sida.se/Svenska/Samarbetsparter/Civila-samhallet-organisationer/Om-samarbetet-med-det-civila-samhallet/Stod-till-svenska-organisationer-genom-ramavtal/>

Sida. (2010). *Vad är en humanitär katastrof?*. Hämtad 2013-05-27 från <http://www.sida.se/Svenska/Om-oss/Sa-arbetar-vi/Sa-gar-en-insats-till/Naturkatastrof/Vad-ar-en-humanitar-katastrof/>

Statskontoret. (2012). *Utvärdering av svenskt bistånd*. Hämtad 2013-04-26, från <http://www.statskontoret.se/upload/Publikationer/2012/201217.pdf>

Statskontoret. (2013). *Översyn av ramavtalssystemet för stöd genom svenska organisationer i det civila samhället*. Hämtad 2013-04-28, från <http://www.statskontoret.se/upload/Publikationer/2013/201302.pdf>

Stenberg, E. (2009, 18 oktober). Röda korset i blåsväder. *Dagens Nyheter*. (Publicerad 2009-10-18. Uppdaterad 2010-02-02). Hämtad 2012-10-31, från <http://www.dn.se/nyheter/sverige/roda-korset-i-blasvader>

Ekots lördagsintervju. (11 februari 2012). Sveriges Radio. Hämtad 2013-05-05 från <http://sverigesradio.se/sida/avsnitt/33620?programid=3071>

UD - Utrikesdepartementet. (2008). *Vad vill Sverige med biståndet?*. (Publicerad 2008-03-25. Uppdaterad 2012-07-04). Hämtad 2013-05-09, från <http://www.regeringen.se/sb/d/10422>

UD - Utrikesdepartementet. (2013). *Internationellt bistånd minskar men Sverige fortfarande i topp*. Hämtad 2013-05-01, från <http://www.regeringen.se/sb/d/17009/a/213869>

Vähämäki, J., Schmidt, M., & Molander, J. (2011). *Results Based Management in Development Cooperation*. Hämtad 2012-12-13, från <http://www.rj.se/1/130/var/newsID/516>

Vähämäki, J., Liljelund, A., Rothman, J., Christopolos, I., & Brolin, T. (2013). *Blir biståndet bättre med ökat fokus på resultat?*. Hämtad 2013-05-21, från <http://www.bistandsdebatten.se/debattartiklar/blir-bistandet-battre-med-okat-fokus-pa-resultat/>

Policydokument

Diakonia. (2007). *Diakonias policy*. Hämtad 2013-05-13, från http://www.diakonia.se/Documents/public/ABOUT_DIAKONIA/Policy/Policy_2007_sv.pdf

Proposition 1962:100. *Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående svenskt utvecklingsbistånd*. Tillgänglig: <http://www.bistandsdebatten.se/propositioner-sou-skrivelser-utredningar/proposition-1962-100/>

Proposition 2002/03:122. *Gemensamt ansvar. Sveriges politik för global utveckling*. Tillgänglig: www.regeringen.se/content/1/c4/07/73/874fe3e0.pdf

Proposition UF2009/28632/UP. *Strategi för stöd till svenska organisationer i det civila samhället*. Tillgänglig: <http://www.regeringen.se/sb/d/108/a/136188>

Proposition 2012/13:1. *Budgetproposition för 2013, Utgiftsområde 7: Internationellt bistånd*. Tillgänglig: http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Forslag/Propositioner-och-skrivelser/Budgetproposition-for-2013-Utg_H0031d17/

Regeringens skrivelse 2007/08:89. *Sveriges politik för global utveckling*. Tillgänglig: <http://www.regeringen.se/sb/d/10266/a/101082>

Regeringens skrivelse 2008/09:189. *Biståndets resultat 2008-2009*. Tillgänglig: <http://www.regeringen.se/sb/d/11789/a/129397>

Regeringens skrivelse 2010/11:167. *Biståndets resultat – tema jämställdhet och kvinnors roll i utveckling*. Tillgänglig: <http://www.regeringen.se/sb/d/108/a/174991>

Regeringens skrivelse 2011/12:164. *Biståndets resultat – tema demokrati och mänskliga rättigheter*. Tillgänglig: http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Forslag/Propositioner-och-skrivelser/Bistandets-resultat---tema-dem_GZ03164/?text=true

Sida. (2008). *Policy Guidelines and Results-Based Management of Sida's Educational Support*. Stockholm: Sida.

Personlig kommunikation

Intervju 1. Tidigare Diakonia-anställd som jobbat med policy- och opinionsbildning. Telefon. Genomförd 2013-04-12.

Intervju 2. Diakonia-anställd som jobbar med policy- och påverkansarbete. Personligt möte. Genomförd 2013-05-02.

Intervju 3. Plan Sverige-anställd som jobbar med tema- och påverkansarbete. Personligt möte. Genomförd 2013-05-02.

Intervju 4. Diakonia-anställd som jobbar med organisationens internationella verksamhet. Telefon. Genomförd 2013-05-03.

9 Appendix

Appendix 1. Intervjuguide, Informant 1: (Informant med bakgrund inom Diakonia)

Rådande debatt

- Hur skulle du beskriva rådande debatt kring bistånd och resultat?
- Vilka anser du är de mest framträdande rösterna i dagens biståndsdebatt?
- Hur har debatten om bistånd förändrats från Parisagendan (2005) fram till idag?

Påverkansarbete

- Vilken roll fyller civilsamhällesorganisationer såsom Diakonia och Plan Sverige i den aktuella debatten?
- Vilket påverkansarbete/lobbyism gentemot politiker sker ifrån CSOs sida?
- Hur stort inflytande har svenska CSOs gentemot politiker?

Opinionsbildning

- I vilken utsträckning verkar Diakonia och Plan Sverige opinionsbildande?
- Hur mycket måste organisationerna anpassa sig till direktiv från Sida och regering?

Makt

- Vilken makt har de civilsamhällesorganisationerna som enskilda aktörer?
- I vilken utsträckning jobbar svenska CSOs mobiliserat?
- Vilken makt har de mobiliserad form?

Utmaningar

- Vilken anser du är den största utmaningen för civilsamhällesorganisationer i allmänhet som situationen ser ut idag?

Appendix 2. Intervjuguide, Informant 2 & 4: Diakonia

Diakonias arbete idag

- Hur har Diakonias arbete förändrats från Parisagendan (2005) fram till idag?
- Vad ligger Diakonias fokus på idag?

Påverkansarbete

- Hur stort inflytande har civilsamhällesorganisationer gentemot svenska politiker?
- Är Diakonia aktiva opinionsbildare?
- Hur mycket måste Diakonia anpassa sig till direktiv från Sida och regering?
- Vilket påverkansarbete/lobbyism gentemot politiker sker från Diakonias sida?
- Vilken roll har Plan Sverige i rådande debatt kring bistånd och resultat?
- Vilken makt har civilsamhällesorganisationerna som enskilda aktörer?
- Vilken funktion fyller de samarbeten som Diakonia har?
- Vilket inflytande har Diakonia i mobiliserad form?

Resultat

- Är det viktigt att kunna se tydliga/mätbara resultat från det arbete som bedrivs?
- Hur viktiga är resultat för Diakonias legitimitet som organisation?
- Hur upplever Diakonia kraven om att kunna uppvisa resultat?
  - o Från regering/Sida
  - o Från övriga givare
- Är de krav som ställs på redovisning rimliga?
- Hur påverkar dessa krav arbetet som Diakonia bedriver?
  - o I Sverige
  - o I mottagarländer?
- Vilka konsekvenser får det om de av Diakonia på förhand utstakade målen vid tidsperiodens slut inte uppfyllts? För Diakonia, och för lokalorganisation i mottagarlandet?
- Om Diakonia fått bestämma, hade resultatredovisningen sett annorlunda ut?

Långsiktighet

- Hur påverkas Diakonias arbete med ett uttalat långsiktigt arbetssätt av krav på att kunna uppvisa kortsiktiga resultat?

Utmaning

- Vilken anser du är den största utmaningen för civilsamhällesorganisationer i allmänhet som situationen ser ut idag?

Appendix 3. Intervjuguide, Informant 3: Plan Sverige

Plan Sveriges arbete idag

- Hur har Plan Sveriges arbete förändrats från Parisagendan (2005) fram till idag?
- Vad ligger Plan Sveriges fokus på idag?

Påverkansarbete

- Hur stort inflytande har civilsamhällesorganisationer gentemot svenska politiker?
- Är Plan Sverige aktiva opinionsbildare?
- Hur mycket måste Plan Sverige anpassa sig till direktiv från Sida och regering?
- Vilket påverkansarbete/lobbyism gentemot politiker sker från Plan Sveriges sida?
- Vilken roll har Plan Sverige i rådande debatt kring bistånd och resultat?
- Vilken makt har civilsamhällesorganisationerna som enskilda aktörer?
- Vilken funktion fyller de samarbeten som Plan Sverige har?
- Vilket inflytande har Plan Sverige i mobiliserad form?

Resultat

- Är det viktigt att kunna se tydliga/mätbara resultat från det arbete som bedrivs?
- Hur viktiga är resultat för Plan Sveriges legitimitet som organisation?
- Hur upplever Plan Sverige kraven om att kunna uppvisa resultat?
  - o Från regering/Sida
  - o Från övriga givare
- Är de krav som ställs på redovisning rimliga?
- Hur påverkar dessa krav arbetet som Plan Sverige bedriver?
  - o I Sverige
  - o I mottagarländer

Långsiktighet

- Med ett uttalat långsiktigt arbete, hur hanterar man krav på kortsiktiga resultat inom verksamheten?
- Vilken effekt får kraven på resultatredovisning för participation hos mottagaren?
- Om Plan Sverige fått bestämma, hade resultatredovisningen sett annorlunda ut?

Utmaningar

- Vilken anser du är den största utmaningen för civilsamhällesorganisationer i allmänhet som situationen ser ut idag?